

Hallituksen esitys Eduskunnalle ammattikorkeakouulaiksi ja laiksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ammattikorkeakoululaki ja laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta. Laeilla korvattaisiin nykyisin voimassa olevat ammattikorkeakouluopinnoista vuonna 1995 annettu laki ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta vuonna 1996 annettu laki.

Ehdotuksen mukaan ammattikorkeakoululakiin otettaisiin nykyistä selkeämmät säännökset ammattikorkeakoulujen asemasta korkeakoulujärjestelmässä ja ammattikorkeakoulujen tehtävistä. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostaisivat yhdessä korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulujen opetus perustuisi ensisijaisesti työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelisi toisaalta ammattikorkeakouluopintoja ja niiden kehittämistä sekä toisaalta alueellista ja paikallista elinkeino- ja muuta työelämää ja sen kehittämistä.

Ammattikorkeakouluilla olisi ehdotuksen mukaan sisäisissä asioissaan itsehallinto. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä osakeyhtiöt ja säätiöt. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjähallinnossa päätettäisiin ehdotuksen mukaan keskeisimmistä toiminnallisista ja taloudellisista asioista. Ylläpitäjä päättäisi siten viime kädessä esimerkiksi merkittävistä toiminnan laajenuksista ja strategisista avauksista. Opetuksen järjestämistä ja koulutuksen kehittämistä koskevat asiat kuuluisivat ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon päätettäviin ylläpitäjän hyväksymän talousarvion rajoissa.

Ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa hoitaisivat hallitus ja rehtori. Hallituksessa olisivat edustettuina ammattikorkeakoulun päätoimiset opettajat, muu päätoiminen henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat. Hallitukseen kuuluisi lisäksi elinkeino- ja muuta työelämää ammattikorkeakoulun toimialalla edustavia henkilöitä. Hallituksen puheenjohtajana toimisi rehtori. Rehtorilla olisi yleistoimivalta ammattikorkeakoulun sisäisissä asioissa.

Ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättäisiin edelleen ammattikorkeakoulun koulutustehtävä ja mahdolliset kehittämisvelvoitteet. Ammattikorkeakoulujen toiminnan muu ohjaus perustuisi pääasiassa valtioneuvoston määräväuosiksi hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan, opetusministeriön sekä ammattikorkeakoulun ylläpitäjien ja ammattikorkeakoulujen välillä käytäviin neuvotteluihin ja sopimuksiin sekä laadunarviointiin. Kun sopimuksin tapahtuva toiminnan ohjaus rajoittaa ammattikorkeakoulun itsehallintoa suhteessa sekä opetusministeriöön että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään, neuvottelumenettelystä säädettäisiin laissa.

Ammatillinen opettajankoulutus järjestettäisiin edelleen viidessä ammattikorkeakoulussa. Opettajankoulutusta ei ehdotuksen mukaan kuitenkaan enää järjestettäisi ammattikorkeakoulujen yhteydessä toimivassa ammatillisessa opettajakorkeakoulussa, vaan se olisi osa ammattikorkeakoulun toimintaa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys ja nykytila.....	4
1.1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys.....	4
1.2. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö.....	6
1.3. Ammattikorkeakoulujen toiminta.....	7
Toiminnan ohjaus	7
Ammattikorkeakoulujen ylläpitäminen ja hallinto	8
Ammattikorkeakouluverkko	9
Ammattikorkeakoulut ja aluekehitys	10
Tutkimus- ja kehitystyö sekä työelämäyhteydet.....	12
Kansainväliset kehitysnäkymät.....	13
1.4. Ammattikorkeakoulujen rahoitus.....	14
1.5. Nykytilan arviointi.....	16
Yleistä ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteutumisesta ja nykytilasta	16
Ammattikorkeakoulujen tehtävät.....	17
Toiminnan ohjaus	18
Ammattikorkeakoulujen hallinto.....	18
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	19
2.1. Tavoitteet	19
2.2. Keskeiset ehdotukset	20
3. Esityksen vaikutukset	21
3.1. Taloudelliset vaikutukset	21
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	21
4. Asian valmistelu	21
4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	21
Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma	21
Valmisteluelimet	21
Kansainvälinen arviointi.....	22
4.2. Lausunnot.....	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	24
1. Lakiehdotusten perustelut	24
1.1. Ammattikorkeakoululaki.....	24
1 luku. Yleiset säännökset.....	24
2 luku. Ammattikorkeakoulun ylläpitäminen	25
3 luku. Toiminnan ohjaus ja arviointi.....	26
4 luku. Ammattikorkeakoulun sisäinen hallinto	27
5 luku. Opetus ja tutkinnot	27
6 luku. Opiskelijat	29
7 luku. Opettajat ja muu henkilöstö	30

8 luku. Rahoitus.....	30
9 luku. Erinäiset säännökset.....	31
10 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	32
1.2. Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta.....	33
2. Tarkemmat säännökset	33
3. Säättämisjärjestys	33
4. Voimaantulo	35
LAKIEHDOTUKSET	36
Ammattikorkeakoululaki.....	36
ammatillisesta opettajankoulutuksesta.....	45

YLEISPERUSTELUT

1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys ja nykytila

1.1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys

Ammattikorkeakoulut ovat osa suomalaista korkeakoulujärjestelmää yliopistojen rinnalla. Korkea-asteen koulutuksen kasvu haluttiin suunnata perinteisten yliopistojen asemasta uusiin ammattikorkeakouluihin. Ammattikorkeakoulut on rakennettu koko 1990-luvun kestäneen uudistusvaiheen aikana. Ne on muodostettu aikaisemmin opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutusta antaneista oppilaitoksista nostamalla niiden koulutus korkeakoulutasoiseksi sekä kohottamalla ja sulauttamalla oppilaitokset yhteen monialaisiksi ammattikorkeakouluiksi.

Ammattikorkeakoulu-uudistus käynnistettiin kokeiluna 1990-luvun alussa. Kokeilu perustui nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annettuun lakiin (391/1991). Lähtökohdat kokeilulle ja uudistukselle olivat hyvät, sillä 1970- ja 1980-luvuilla oli kaikilla aloilla kehitetty järjestelmällisesti ylempää ammatillista koulutusta. Tavoitteena oli nostaa koulutuksen tasoa ja laatua ja siten saattaa se osaksi korkeakoulujärjestelmää. Uudistuksella pyrittiin parantamaan myös koulutuksen kansainvälistä rinnastettavuutta ja muutoinkin lisäämään kansainvälistä yhteistyötä. Luomalla perinteisten yliopistotutkintojen rinnalle käytännöllisemmin ja ammatillisemmin suuntautunut korkeakoulututkinto haluttiin nuorisolle tarjota toinen korkeakoulutasoinen vaihtoehto.

Uudistuksen tavoitteena oli myös vahvistaa alueellista kehitystä ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä pienten ja keskisuurten yritysten sekä hyvinvointipalvelujen tuottajien kanssa. Muodostamalla vahvoja monialaisia yksiköitä pyrittiin myös aikaansaamaan uusia koulutusohjelmia, jotka palvelevat muuttuvan työelämän tarpeita. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen kokeiluvaiheen aikana ammattikorkeakouluille annettiin mahdollisuus

kehittää toimintaansa.

Väliaikaisten ammattikorkeakoulujen ohjauksessa ja kehittämisessä oli keskeisessä asemassa ammattikorkeakoulukokeilun seuranta ja arviointi. Niin ikään opetusministeriö ja väliaikaiset ammattikorkeakoulut kävivät vuotta 1994 varten ensimmäiset tavoite- ja tulossopimuskeskustelut. Kokeilulaki oli voimassa vuoden 1999 loppuun.

Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestön (OECD) Suomen korkeakoulupolitiikan vuonna 1994 tehtyyn maatumkintaan liittyvän arviointiraportin mukaan ammattikorkeakoulujen kokeilumenetelmää ja suunniteltua ammattikorkeakoulumallia pidettiin käyttökelpoisena. Arviointiraportit pitivät tarkoituksenmukaisena pääsääntöisesti monialaisen ammattikorkeakouluverkoston luomista Suomeen ja kiirehtivät pysyvän lainsäädännön aikaansaamista.

Vuonna 1995 annettiin laki ammattikorkeakouluopinnoista (255/1995). Lain perusteella valtioneuvosto on hakemuksesta myöntänyt ammattikorkeakoulujen toimiluvat. Korkeakoulujen arviointineuvosto on arvioinut hakemukset ja antanut niistä lausunnot. Toimilupien myöntäminen on perustunut laatuun sekä kokeilu- ja kehittämistoiminnassa osoitettuihin näyttöihin. Vuonna 1996 aloitti toimintansa yhdeksän ammattikorkeakoulua, vuonna 1997 seitsemän sekä vuosina 1998 ja 1999 kumpanakin neljä ammattikorkeakoulua. Kun vuonna 2000 aloitti toimintansa viisi ammattikorkeakoulua, ammattikorkeakoulujen verkosto oli saanut ensimmäistä kertaa muotonsa. Kaikki se koulutus, joka oli tavoitteena saada ammattikorkeakouluopetuksen piiriin, oli nyt järjestelmän piirissä. Maassamme toimii nyt 29 ammattikorkeakoulua. Lisäksi sisäasiainministeriön hallinnonalalla on Poliisiammattikorkeakoulu ja Ahvenanmaan maakunnassa Ålands yrkeshögskola, joka on kokeiluyksikkö.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen alkuvaiheessa uudistuksen tueksi käynnistettiin myös erityinen tukiohjelma. Tällä ohjelmalla pyrittiin varmistamaan uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja ammatti-

korkeakoulujen infrastruktuurin vahvistaminen. Olennaisia osia tässä ohjelmassa ovat olleet opettajien koulutustason nostaminen, kirjasto- ja tietopalvelujen kehittäminen, tietoteknisen valmiuden parantaminen, ura- ja rekrytointipalvelut sekä kansainvälistymisen tukeminen. Hallitus on tukenut ammattikorkeakouluja näillä toiminnan kehittämisen alueilla hankerahoituksella. Tämän lisäksi valtio on rahoittanut hankerahoituksena ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön perusedellytysten luomista, virtuaaliammattikorkeakoulun kehittämistä ja opiskelijoiden työharjoittelua sekä rahoittanut keskitetysti eräitä koko ammattikorkeakoululaitosta koskevia menoja kuten yhteishaun toteutusta, FUNET -tietoverkkoa, AMKOTA -tietokantaa ja kirjastojärjestelmien kehitystä. Valtio on tukenut perusrahoituksen päälle tulevana

rahoituksena ammattikorkeakouluja yhteensä 170 miljoonalla eurolla.

Ammattikorkeakoulujärjestelmän laajuus oli avoimena uudistuksen valmistelun loppuvaiheisiin saakka, jolloin tavoitteeksi asetettiin pääsääntöisesti kaiken opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksen saattaminen ja nostaminen korkeakoulujärjestelmän piiriin. Järjestelmä onkin muodostunut varsin laajaksi. Vuonna 2001 nuorten tutkintoon johtavassa koulutuksessa oli noin 100 000 opiskelijaa, minkä lisäksi aikuisopiskelijoita oli noin 21 000. Aloituspaiikkoja oli vuonna 2001 noin 24 200. Valtioneuvoston vuosille 1999—2004 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan tavoitteena on 25 000 aloituspaikkaa vuonna 2004.

Taulukko 1. AMMATTIKORKEAKOULUT 1996—2001

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Vakinaisia ammattikorkeakouluja	9	16	20	24	29	29
Opiskelijat, tutkintoon johtava koulutus						
- yhteensä	44 339	58 590	78 087	96 508	114 147	121 339
- nuorten koulutus	37 260	48 706	65 065	79 278	93 617	100 240
- aikuiskoulutus	7 079	9 884	13 022	17 230	20 530	21 099
Suoritetut tutkinnot	4 828	6 049	6 955	9 896	14 153	17 957
Aloituspaiikat, nuorten koulutus	13 534	18 234	19 948	23 610	24 040	24 230
Opiskelijat, muu koulutus						
- opettajankoulutus		1 823	1 778	1 759	2 506	2 558
- erikoistumisopinnot		1 414	2 241	2 989	5 358	6 262
- avoin amk-opetus, osallistuneet		29	1 593	2 909	6 412	9 311
Opettajat	5 391	6 260	6 940	7 460	7 137	5 774
- päätoimiset opettajat	4 056	4 559	5 013	5 222	5 268	5 597
- sivutoimiset opettajat, lkm / htv	1 335	1 701	1 927	2 238	1 869	1 76.6
Muu henkilökunta		2 083	2 945	3 642	3 674	4 064
Luennoitsijat, lkm	4 119	4 168	7 461	9 183	9 995	10 441

Ammattikorkeakoulut järjestävät koulutusta seitsemällä koulutusosalalla. Suurin osa tarjonnasta on tekniikan ja liikenteen koulutusosalalla, jonka aloituspaikkamäärä vuonna 2001 oli kolmannes koko tarjonnasta. Seuraavaksi eniten aloituspaikkoja oli hallinnon

ja kaupan koulutusosalalla (27 prosenttia koko tarjonnasta) sekä sosiaali- ja terveysosalalla (21 prosenttia). Kulttuurialan koulutustarjonta oli 8 prosenttia sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan tarjonta noin 6 prosenttia koko tarjonnasta. Pienimmät alat olivat luonnonvara-

ala (3 prosenttia) sekä humanistinen ja opetusala (2 prosenttia).

Ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtava koulutus järjestetään koulutusohjelmina. Koulutusohjelmissa voi olla suuntautumisvaihtoehtoja. Opetusministeriö vahvistaa ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat. Koulutusohjelmien määrä lisääntyi 1990-luvulla voimakkaasti ja oli suurimmillaan noin 300. Koulutusohjelmarakenteen selkeyttämiseksi ja kehittämiseksi käynnistettiin laaja ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmaprojekti, jonka tuloksena koulutusohjelmien määrää on voitu huomattavasti vähentää. Vuodesta 2001 lähtien opetusministeriön vahvistamia koulutusohjelmia on 85.

1.2. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö

Ammattikorkeakoulut järjestävät ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavia ammatillisia korkeakouluopintoja sekä aikuiskoulutuksena suoritettavia ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuiskoulutusta. Tämän koulutustehtävän ohella ammattikorkeakoulut voivat harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa ja työelämää tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Ammattikorkeakoulut muodostavat lain mukaan korkeakoulujärjestelmässä yliopistolaitoksen rinnalla toimivan ei-yliopistollisen osan. Ammattikorkeakoulut ovat suoraan opetusministeriön alaisia korkeakouluja. Ammattikorkeakoulututkinto on korkeakoulututkinto. Ammattikorkeakoulututkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa (464/1998).

Kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen ylläpitäminen perustuu toimilupaan, jonka myöntää valtioneuvosto. Toimilupa voidaan myöntää ammattikorkeakoulun muodostamisedellytykset sekä laatu- ja muut vaatimukset täyttävälle hankkeille. Toimiluvassa määritellään ammattikorkeakoululle koulutustehtävä ja siinä voidaan määrätä ammattikorkeakoululle myös kehittämis- ja muita velvoitteita. Valtion ammattikorkeakoulu voidaan perustaa erityisestä valtakunnalliseen koulutustarpeeseen liittyvästä syystä.

Valtion ammattikorkeakoulun perustamisesta päättää valtioneuvosto. Yhtään valtion ammattikorkeakoulua ei opetusministeriön hallinnonalalle ole perustettu.

Ammattikorkeakoulut on perustettu kunnallisina ja yksityisinä. Kunnallisia ja yksityisiä ammattikorkeakouluja muodostamalla katsottiin voitavan parhaiten edistää ammattikorkeakoululaitoksen muodostamisvaiheessa vireillä ollutta ammatillisten oppilaitosten verkoston kehittämistä ja ylläpitojärjestelmän yhtenäistämistä. Ammattikorkeakouluista seitsemän on kuntien ja 11 kuntayhtymien sekä kahdeksan osakeyhtiöiden ja kolme säätiöiden ylläpitämiä.

Ammattikorkeakoulujen hallinnon perusteista säädetään vain väljästi lailla. Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallinnon järjestäminen jätetään pääosin ylläpitäjän päätettäväksi. Lain mukaan ammattikorkeakoulussa on kuitenkin aina hallitus ja rehtori. Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallitukseen ja muuhun monijäseniseen hallintoelimeen voi kuulua ammattikorkeakoulun päätoimisten opettajien, muun päätoimisen henkilöstön ja päätoimisten opiskelijoiden valitsemia edustajia.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään lain mukaan koulutusohjelmina. Opetusministeriö vahvistaa ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat laajuudeltaan vähintään kolmen ja enintään neljän vuoden mittaisia, poikkeustapauksessa pitempiäkin. Ammattikorkeakoulututkinnoista ja -opinnoista säädetään tarkemmin ammattikorkeakouluopinnoista annetussa asetuksessa (256/1995) ja sen nojalla ammattikorkeakoulujen tutkintosäännöissä.

Laissa säädetään tyhjentävästi kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin eli niistä edellytyksistä, joilla voi päästä opiskelijaksi ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakoulu päättää itse opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeiden käyttämisestä. Ammattikorkeakoulu päättää myös koulutustehtävän rajoissa ammattikorkeakouluun vuosittain otettavien opiskelijoiden määrästä. Vuonna 2001 lakiin lisättiin säännökset ammattikorkeakoulun opiskelijan opiskeluvoikeudesta ja sen menettämisestä. Ammattikorkeakoulun opiskelijan asema on muutoin

järjestetty samaan tapaan kuin yliopistoissa.

Ammattikorkeakoulun opettajia ovat lain mukaan yliopettajat ja lehtorit, joiden kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään asetuksella. Ammattikorkeakoulussa voi olla myös tuntiopettajia ja luennoitsijoita.

Ammattikorkeakoulujen rahoituksesta säädetään ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998). Rahoitusjärjestelmää selostetaan tarkemmin kohdassa 1.4.

Vuonna 2002 alusta tuli voimaan laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annettu laki (645/2001). Kokeilun tarkoituksena on lain mukaan hankkia kokemuksia ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kehittämiseksi. Ammattikorkeakoulun jatkotutkintoon johtavien opintojen tarkoituksena on ammattikorkeakoulututkinnon ja työelämän kehittämisen asettamien vaatimusten pohjalta antaa riittävä tieto- ja taitoperusta sekä valmiudet erityistä asiantuntemusta vaativissa työelämän kehittämis- ja muissa tehtävissä toimimista varten.

Jatkotutkintoon johtavat koulutusohjelmat ovat laajuudeltaan 40–60 opintoviikkoa. Ammattikorkeakoulun jatkotutkintoa opiskelemaan voidaan lain mukaan ottaa henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Opetusministeriön myöntämien kokeilulupien perusteella kokeilut aloitetaan syksyllä 2002 kaupan ja hallinnon, tekniikan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusaloilla kahdeskymmenessä ammattikorkeakoulussa siten, että koulutuksessa on yhteensä noin 300 aloittavaa opiskelijaa.

Jatkotutkinto-opintoihin noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa ja sen nojalla ammattikorkeakouluopinnoista säädetään. Jatkotutkinto-opintojen rahoitus on sama kuin ammattikorkeakoulun erikoistumisopintojen rahoitus. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annettu laki on voimassa 31 päivään heinäkuuta 2005. Kokeiluja seurataan ja arvioidaan.

Ammattikorkeakoulu voi sille määrätyn

koulustehtävän rajoissa järjestää ammatillista opettajankoulutusta sen mukaan kuin siitä säädetään ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetussa laissa (452/1996). Ammatillista opettajankoulutusta järjestetään ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajiksi aikoville viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivassa ammatillisessa opettajakorkeakoulussa. Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus järjestetään Åbo Akademi-nimisen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa.

1.3. Ammattikorkeakoulujen toiminta

Toiminnan ohjaus

Ammattikorkeakoulujen muu kuin lainsäädännön ja valtioneuvoston myöntämien toimilupien kautta tapahtuva ohjaus on käytännössä järjestetty samaan tapaan kuin yliopistojen. Tämä on tarpeen korkeakoulujärjestelmän osien yhteensovittamiseksi. Valtioneuvosto päättää ammattikorkeakoulujen keskipitkän aikavälin yleisestä kehittämisestä hyväksymissään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa. Ammattikorkeakoulujen kanssa käytävät tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksen keskeisin väline. Uudistuksen toimeenpanovaiheessa opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut tekivät keskenään tavoite- ja tulossopimukset joka vuosi. Valtioneuvoston vuosille 1999–2004 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen ohjausmenettelyjä kevennetään suunnitelmakauden aikana. Vuodesta 2001 lukien on siirrytty kolmen vuoden pituisiin sopimuksiin. Määrärahoista ja koulutustarjonnasta sovitaan kuitenkin vuosittain.

Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluihin osallistuvat ja sopimuksen allekirjoittavat toisaalta opetusministeriön sekä toisaalta ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ja ammattikorkeakoulun edustajat. Tällainen kolmikantajärjestely on välttämätöntä sen vuoksi, että ammattikorkeakoulun ylläpitäjä on tällaisessa sopimuksessa toinen osapuoli, mutta myös ammattikorkeakoulun edustajien mukanaolo on välttämätöntä neuvotteluissa käsiteltävien

asioiden vuoksi. Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa sovitaan kaikkien ammattikorkeakoulujen kanssa yhteisesti koko ammattikorkeakoulujärjestelmää koskevista yhteisistä tavoitteista. Kunkin ammattikorkeakoulun kanssa on viime vuosina sovittu käytössä olleen asialistan mukaan erikseen seuraavista asioista:

- ammattikorkeakoulun tehtävästä;
- ammattikorkeakoulun rakenteellisesta kehittämisestä;
- koulustarjonnasta koulutusaloittain;
- muista kehittämistavoitteista, joita ovat henkilöstön kehittäminen, työelämysuhteet, tutkimus- ja kehitystyö, kansainvälistäminen ja EU-strategia;
- mahdollisten toimiluvassa asetettujen kehittämiskäytöiden aiheuttamista toimenpiteistä; sekä
- voimavaroista.

Ammattikorkeakoulujen toiminnassa aikuiskoulutus on keskeinen elementti. Aikuiskoulutukselle asetettavat tavoitteet ja voimavarat ovat osa ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjausta. Arvioinnissa ja seurannassa aikuiskoulutusta tarkastellaan osana ammattikorkeakoulujen toimintaa, mutta myös nuorten koulutuksesta erillisenä koulutusmuotona. Aikuiskoulutuksen tarjonnasta sovitaan vuosittain. Voimavarojen yhteydessä sovitaan aikuiskoulutusta palvelevan avoimen ammattikorkeakoulun tukirahoituksesta. Lisäksi sovitaan mahdollisista muista aikuiskoulutukseen liittyvistä painopisteistä.

Tämän lisäksi ammattikorkeakoulut esittävät tulosanalyysin edellisen vuoden toiminnastaan. Tulosanalyysissä ammattikorkeakoulut arvioivat itse toimintaansa. Tulosanalyysissä tarkastellaan muun muassa koulutuksen tasoa, henkilöstön kehittämistä, vieraskielisen koulutuksen ja kansainvälisen vaihdon toteutumista, kirjasto- ja tietopalveluiden kehittämistä, työelämysuhteita sekä tutkimus- ja kehitystyötä. Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluja käydään ammattikorkeakoulujen ja opetusministeriön tuottamien aineistojen pohjalta. Ammattikorkeakoulujen itsearviointi on siten keskeinen osa tavoite- ja tulossopimusprosessia.

Tavoite- ja tulossopimusneuvottelujen muodossa tapahtuvasta ohjauksesta ei laissa ole säännöksiä. Ammattikorkeakouluopin-

noista annetun lain 7 §:n mukaan opetusministeriö voi päättää ammattikorkeakouluissa opintonsa aloittavien määrästä aloituspaikkojen kokonaismääränä ja tarvittaessa kokonaan tai osittain tutkinnoittain, milloin ammattikorkeakoulukohtaisia määrällisiä tavoitteita ei saada muutoin valtakunnallisesti tai alueellisesti yhteensovitetuksi. Tällaisia päätöksiä ei ole tehty.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi lain 8 §:n mukaan vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä ja osallistua määräajoin ulkopuoliseen laadunarviointiin. Ammattikorkeakoulut ovat lähteneet voimakkaasti kehittämään omia arviointi- ja laatu järjestelmiään. Ammattikorkeakoulut pyrkivät sisäisellä arviointitoiminnalla sekä seuranta- ja palautejärjestelmiä kehittämällä koulutuksen ja opetussisältöjen jatkuvaan kehittämiseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston koulutus- ja teema-arvioinneissa paneudutaan tietyn alan tai teema-alueen arviointiin. Tähän mennessä ammattikorkeakouluja koskeneita koulutuksen arviointeja ovat olleet tuotantotalouden, terveysalan, ammatillisen opettajankoulutuksen, tietoteollisuuden ja viestintäalan arvioinnit. Teema-alueina on arvioitu muun muassa ammattikorkeakoulujen kansainvälistä toimintaa ja kirjastotoimintaa.

Ammattikorkeakoulujen ylläpitäminen ja hallinto

Ammattikorkeakoulut ovat kunnallisia tai yksityisiä. Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten ylläpitojärjestelmän kehittäminen sekä ammattikorkeakouluverkon muodostaminen tarkoituksenmukaiseksi olivat aikanaan keskeisenä syynä ammattikorkeakoulujen ylläpidon järjestämiselle ensisijaisesti kunnalliselle ja yksityiselle pohjalle. Myös ammattikorkeakoulujen alueellisen koulutus- ja palvelutehtävän katsottiin korostavan kunnallista ja erityisesti maakunnallista ylläpitojärjestelmää. Mahdollisuus valtion ylläpitämän ammattikorkeakoulun perustamiseen nähtiin kuitenkin tarpeelliseksi siltä varalta, ettei valtakunnallisia koulustarpeita muutoin saada tyydytetyksi.

Ennen ammattikorkeakoulu-uudistusta

kunnat eivät ole Suomessa ylläpitäneet korkeakoulua. Sen sijaan yksityisillä säätiöillä korkeakoulujen ylläpitäjinä on vanhat perinteet. Yksityiset säätiöt ovat aikaisemmin ylläpitäneet muun muassa Turun yliopistoa, Tampereen yliopistoa ja Åbo Akademi -nimistä yliopistoa. Nykyisin kaikki yliopistot ovat valtion ylläpitämiä.

Ammattikorkeakoulun ylläpidon järjestäminen on ollut alueellisesti ja paikallisesti vapaasti harkittavissa alueen omista lähtökohdista käsin. Se, onko ammattikorkeakoulun ylläpitäjäksi tullut kunta, kuntayhtymä, osakeyhtiö vai säätiö, on riippunut hankkeessa mukana olleiden tahojen intresseistä. Myös ammattikorkeakoulun pohjana olleiden oppilaitosten historia ja omistussuhteet ovat vaikuttaneet ylläpidon järjestämiseen.

Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallinnon järjestäminen on pääosin jätetty ylläpitäjän päätettäväksi. Laissa säädetään kuitenkin, että ammattikorkeakoululla on aina hallitus ja rehtori. Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallitukseen voi lain mukaan kuulua ammattikorkeakoulun päätoimisten opettajien, muun päätoimisen henkilöstön ja päätoimisten opiskelijoiden valitsemia sekä elinkeino- ja muuta työelämää ammattikorkeakoulun toimialalla edustavia jäseniä. Valtion ammattikorkeakoulun hallinnosta on säädetty tarkemmin asetuksella.

Käytännössä osakeyhtiöiden ja säätiöiden ylläpitämiin ammattikorkeakouluihin on pääsääntöisesti asetettu hallitus, jonka kokoonpano ja tehtävät määräytyvät ammattikorkeakoululainsäädännön mukaan. Kunnallisissa ammattikorkeakouluissa ammattikorkeakoulun hallinto on järjestetty toisin. Yhden kunnan ylläpitämässä ammattikorkeakoulussa on tavallisesti johtokunta, joka hoitaa ammattikorkeakoulun hallituksen tehtävät. Kuntayhtymän ylläpitämässä ammattikorkeakoulussa kuntayhtymän hallitus yleensä hoitaa myös ammattikorkeakoulun hallituksen tehtävät. Johtokunnassa tai hallituksessa olevilla opettajien, muun henkilöstön ja opiskelijoiden edustajilla oli aluksi vain läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei äänioikeutta. Sittemmin käytäntöä on kuitenkin muutettu siten, että nämäkin voivat olla täysivaltaisia jäseniä.

Ammattikorkeakouluverkko

Ammattikorkeakouluverkon rakentuminen nykyiseen muotoon on tapahtunut vaiheittain. Toimilupia väliaikaisille ammattikorkeakouluille myönnettiin vuodesta 1991 lukien. Vakinaistuminen tapahtui vuosien 1996 ja 2000 välillä, kun väliaikaisina toimiville ammattikorkeakouluille myönnettiin vakinaiset toimiluvat. Vuodesta 2000 lähtien ammattikorkeakoulujärjestelmä on toiminut kokonaan vakinaisena. Suomessa on opetusministeriön hallinnonalalla yhteensä 29 ammattikorkeakoulua, jotka ovat sijoittuneet alueellisesti katsoen koko maan kattavaksi verkoksi.

Ammattikorkeakoulujen perustana olivat aikaisemmin opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutusta antaneet oppilaitokset, joista kehitettiin ammattikorkeakouluja koulutuksen tasoa ja laatua nostamalla. Uudistuksessa yhdistettiin ja sulautettiin useita aikaisempia oppilaitoksia tai niiden osia monialaisiksi korkeakouluiksi. Ammattikorkeakoulujen sijainti on määräytynyt pääsääntöisesti näiden oppilaitosten pohjalta.

Verkon muodostamisessa tavoitteena oli alueellinen ja kieliryhmittäinen tasapaino. Ammattikorkeakoulujärjestelmää rakennettaessa pidettiin tärkeänä, että ammattikorkeakoulujen verkosto kattaisi koko maan. Lähtökohdana oli tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien turvaaminen ja korkea-asteen koulutuksen tarjoaminen eri puolilla maata. Nykyinen ammattikorkeakouluverkko kattaa maan kaikki maakunnat.

Ammattikorkeakouluja on sellaisilla paikkakunnilla, joilla ei aiemmin ole ollut korkeakouluopetusta. Väestöltään suurissa maakunnissa toimii useita ammattikorkeakouluja. Eniten ammattikorkeakouluja on Uudenmaan alueella, jossa niitä on yhdeksän ja Varsinais-Suomessa sekä Pohjois-Pohjanmaalla, joissa kummassakin on neljä. Kolmen ammattikorkeakoulun maakuntia on neljä ja kahden ammattikorkeakoulun maakuntia seitsemän. Aiempien ammatillisten oppilaitosten vaikutus näkyy siten, että ammattikorkeakouluverkko on myös maakuntien sisällä monimuotoinen ja alueellisesti hajaantunut. Ammattikorkeakoulujen perustana oli noin 210 oppilaitosta yli 80 paikkakunnalla.

Perusajatuksena ammattikorkeakoulujen

muodostamisessa oli saada eri koulutusalojen yhteistyö toimivaksi kokonaisuudeksi, mikä käytännössä toteutuisi tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuudet poikkialoittaiseen opiskeluun. Tämä puolestaan on tarkoittanut toimintojen kokoamista koulutusaloikohtaisia yksiköitä suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Verkostomaiset ammattikorkeakoulut, joita ovat Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Humanistinen ammattikorkeakoulu, muodostavat tässä suhteessa poikkeuksen. Niiden koulustehtävä on pääosin valtakunnallinen ja toiminta perustuu eri puolilla maata sijaitsevien yksiköiden keskinäiseen verkostoitumiseen.

Monialaisten yksiköiden rakentaminen historialliselta taustaltaan usein erillisistä oppilaitoksista on ollut vaativa tehtävä. Joissakin tapauksissa oppilaitokset on koottu yhdeksi ammattikorkeakouluksi yhdelle paikkakunnalle. Osa ammattikorkeakouluista on organisoitu alueellisesti hajautettuihin yksiköihin, jotka yhdessä muodostavat laajemman ammattikorkeakoulu-yhteisön.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhteydessä oppilaitosten yhdistämisen yhdeksi ammattikorkeakouluksi katsottiin edellyttävän tiivistä yhteistoimintaa näiden oppilaitosten välillä. Yhteistyön ja sisäisen yhtenäisyyden paraneminen oli yksi merkittävä peruste väliaikaisia ammattikorkeakouluja vakinaistettaessa. Sisäistä yhtenäisyyttä kuvaa muun muassa se, kuinka paljon yhteisiä opintoja ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on ja onko opiskelijoille järjestetty mahdollisuus valita opintoja myös omien alojensa ulkopuolisilta aloilta. Merkittävä peruste on ollut myös koulutusrajat ylittävien opintokokonaisuuksien syntyminen. Ammattikorkeakoulun tehtäviin yhä voimakkaammin kuuluva tutkimus- ja kehitystyö on nähty mielekkääksi ja tuloksekkaaksi ainoastaan riittävän suurissa ja monialaisuutta hyödyntävissä yksiköissä. Jotta toimivan ammattikorkeakoulu-yhteisön syntyminen olisi mahdollista, opetusministeriö on pyrkinyt auttamaan ammattikorkeakoulujen toimipisteverkon kehittämistä tavoitteena yhtenäiset kokonaisuudet. Päävastuu toimipisteverkon toimivuudesta on kuitenkin ollut ammattikorkeakouluilla itsellään, jotka ovat omilla toimenpiteillään pyrkineet parantamaan oman yhteisönsä toimi-

vuutta joko toimipisteitä yhteen kokoamalla ja keskittämällä tai eri yksiköiden yhteistyötä muuten lisäämällä.

Ammattikorkeakoulut ovat rakenteeltaan monialaisia. Koska monissa maakunnissa toimii useita ammattikorkeakouluja, on luonnollista, että näiden ammattikorkeakoulujen välille on kehittynyt monipuolista yhteistyötä. Järjestelmän toimivuuden kannalta on ollut tarkoituksenmukaista kehittää myös ammattikorkeakoulujen välistä työnjakoa. Ammattikorkeakoulut ovat useilla koulutusaloilla sopineet keskinäisestä työnjaosta. Tavoiteja tulossopimusneuvotteluissa sovitaan myös erikseen rakenteelliseen kehittämiseen liittyvistä verkkojen kehittämis-, työnjako- ja yhteistyökysymyksistä.

Ammattikorkeakoulut ja aluekehitys

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhtenä keskeisenä lähtökohtana oli vahvistaa alueellista kehitystä ja pyrkiä vastaamaan alueellisiin korkeakoulutuksen tarpeisiin. Tavoitteena on alusta saakka ollut, että ammattikorkeakoulut toimivat oman alueensa osaamistason kohottajina tarjoamalla monipuolista ja työelämän kehittymistä tukevaa korkeasteen koulutusta.

Korkeakoulujen alueellisessa tehtävässä on kysymys siitä, että maan eri alueille saadaan riittävästi korkeatasoista työvoimaa ja että alueille syntyy kestäviä, itseään vahvistavia ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä uuden tiedon tuottamiseen, levittämiseen ja käyttöön liittyviä prosesseja.

Hallitusohjelman mukaan aluepolitiikan tavoitteena on aluetalouksia vahvistamalla parantaa kasvua ja työllisyyttä koko maassa. Erityistä huomiota kiinnitetään alueellisesti tasapainoiseen väestörakenteeseen ja osaamisen vahvistamiseen alueilla. Ammattikorkeakoulujen osalta tavoitteeksi on asetettu laatutason nostaminen ja oman profiilin vahvistaminen sekä alueellinen vaikuttavuus.

Maahamme on luotu alueellisesti kattava korkeakouluverkko. Perusrakenteet toiminnan kehittämistä varten on luotu keskusjohtoisesti, mutta varsinaisen toiminnan kehittämistä varten nähdään olevan alueilla itsellään. Niiden on tunnistettava vahvuutensa ja osaamistarpeensa. Ajattelu noudattelee eu-

rooppalaista kehityslinjaa.

Maakunnissa laadituissa kehittämisstrategioissa painotetaan voimakkaasti korkeakoulutuksen merkitystä alueiden kehityksen turvaajana. Osaamisen kehittäminen nähdään keskeisimpänä keinona vaikuttaa alueiden kehitykseen. Osaamispanostuksilla katsotaan saatavan myönteisiä vaikutuksia alueiden työllisyyteen, elinkeinorakenteen kehittämiseen, aluetalouksien vahvistumiseen ja muiden välillisten, niin sosiaalisten kuin kulttuuristen heijastusvaikutusten syntymiseen. Avautuva ja globalisoituvaa yhteiskuntakehitys merkitsee, että alueiden menestyminen on yhä enemmän riippuvainen niiden asemasta kansainvälisessä kilpailussa. Siinä menestyminen edellyttää toiminnan laatuun panostamista.

Ammattikorkeakoulut toimivat aktiivisesti maakuntien strategisessa kehittämisessä. Ne osallistuvat alueellisten kehittämisstrategioiden suunnitteluun ja alueellisiin kehitysprojekteihin. Tavoite- ja tulossopimusneuvotteiluissa ammattikorkeakoulujen alueellisen kehittäjän roolista sovitaan ammattikorkeakoulun tehtävien määrittelyn yhteydessä. Lisäksi kaikkia ammattikorkeakouluja koskevien yhteisten tavoitteiden mukaan ammattikorkeakoulut kehittävät aktiivista rooliaan osana alueellista ja tarvittaessa valtakunnallista kehittämisstrategiaa pitäen tavoitteena elinkeino- ja muun työelämän kehittämistä ja väestön hyvinvoinnin ja työllisyyden parantamista. Tavoite- ja tulossopimuksiin sisältyy myös ammattikorkeakoulun EU-strategia, jossa määritellään tarkemmin ammattikorkeakoulun omat tavoitteet kehittämistyössään EU-ohjelmien toteuttajana. Lisäksi ammattikorkeakoulut ovat laatineet omia, yksityiskohtaisempia EU-strategioitaan lähinnä EU:n rakennerahasto-ohjelmien hyödyntämisen tueksi. Strategioissa painottuvat ammattikorkeakoulujen omat painopisteet ja näkökulmat alueelliseen kehittämiseen.

Ammattikorkeakoulujen keskeiseen aluevaikuttajarooliin pohjautuen opetusministeriö on vuonna 2001 valinnut korkeakoulujen arviointineuvoston esityksen pohjalta ensimmäiset ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksen huippuyksiköt. Päätöksen pohjana olleessa arviointineuvoston esityksessä kiinnitettiin huomiota muun muassa ammat-

tikorkeakoulun aluekehitystehtävän määrittelyyn ammattikorkeakoulun kokonaisstrategiassa, ammattikorkeakoulun ja sen vaikutusalueen toimijoiden yhteistyömuotoihin sekä ammattikorkeakoulun saavuttamiin tuloksiin alueellaan ja aktiivisuuteen alueen kehittämisessä.

Ammattikorkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus on keskeinen tekijä ammattikorkeakoulujen toiminnassa. Koulutuksen vaikuttavuus näkyy ensinnäkin tutkinnon suorittaneiden työllistymisessä ja alueellisessa sijoittumisessa, mutta pidemmällä aikavälillä myös elinkeinoelämän rakenteissa ja yhteiskunnallisten muutosten nopeudessa.

Ammattikorkeakoulujen alueellisen kehitystyön perustekijät ovat alueellinen koulutustehtävä, opiskelijoiden vahvat työelämäyhteydet, työ- ja elinkeinoelämää palveleva tutkimus- ja kehitystyö sekä palvelutoiminta. Ammattikorkeakoulujen haasteena on löytää sellaisia työmuotoja, joiden avulla ne pystyvät monipuolisesti ja rakentavasti toimimaan alueiden parhaaksi. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen alueellista roolia ja vaikuttavuutta tulee tehostaa. Tavoitteen mukaan tämä tulisi toteuttaa ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön suuntaamisella erityisesti alueelliseen kehittämiseen sekä pk-sektorin yritystoiminnan tukemiseen ja hyvinvointipalvelujen kehittämiseen.

Jotta ammattikorkeakoulut pystyisivät parhaalla mahdollisella tavalla palvelemaan alueensa työ- ja elinkeinoelämää, niillä tulee olla edellytykset osaamisen jatkuvaan kehittämiseen ja uuden tiedon hyväksikäyttöön. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen kykyä tuottaa uutta tietoa työelämästä, ammatillisesta asiantuntijuudesta ja sen kehittämisestä parannetaan. Suunnitelman mukaan tähän tähdätään tutkimus- ja kehitystyön lisäksi kehittämällä ammattikorkeakouluihin ammatillisia jatkotutkintoja.

Aluekehitystehtävä katsotaan koulutuksen sekä tutkimus- ja kehitystyön lisäksi korkeakoulujen niin sanotuksi kolmanneksi tehtäväksi. Opetusministeriön asettama korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmä on ehdottanut korkeakoulujen yhteiskunnallisen tehtävän sisällyttämistä sekä yliopistoja

että ammattikorkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön.

Tutkimus- ja kehitystyö sekä työelämäyhteydet

Tutkimus- ja kehitystyö on ammattikorkeakoulujen keskeinen ja nopeasti kehittyvä toiminta-alue. Päinvastoin kuin yliopistoissa tältä toiminnalta puuttuvat historialliset perinteet. Toimintaa varten ei myöskään ole vielä kehittynyt vakiintunutta seurantaa, laadunarviointia tai rahoitusta.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö on luonteeltaan työelämän tarpeista lähtevää soveltavaa tutkimus- ja kehitystoimintaa. Sen lähtökohtana ovat työelämän käytännölliset kysymykset. Tavoitteena on luoda uusia tai parannettuja tuotteita, tuotantovälineitä tai -menetelmiä ja palveluja. Toisaalta tutkimus- ja kehitystyö muodostaa perustan ammattikorkeakoulujen osaamisen kehittämiseksi, jolle rakentuu osa opetettavasta tiedosta. Toiminta tukee myös opiskelijoiden opiskelua mahdollistamalla ammatin ilmiöiden tutkimisen. Tutkimus- ja kehitystyö liittyy myös osaltaan ammattikorkeakoulujen harjoittamaan palvelutoimintaan. Sen suoritteet palvelevat ammattikorkeakoulun lähiympäristöä ja laajemmin koko yhteiskuntaa.

Tutkimus- ja kehitystyö ammattikorkeakouluissa on muutaman viime vuoden aikana ollut voimakkaassa kasvussa. Vuonna 2000 tutkimus- ja kehitystyön tulot olivat noin 5,4 prosenttia ammattikorkeakoulujen kaikista tuloista. Ulkopuolisen rahoituksen osuus tutkimus- ja kehitystyön tuloista oli noin 73 prosenttia.

Keskeistä ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyössä on toiminnan alueellisuus. Päämääränä pidetään oman toiminta-alueen palvelemista. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelee useimmiten alueellisia tai maakunnallisia tarpeita. Tässä yhteydessä korostuvat erityisesti pienen ja keskisuuren teollisuuden ja palvelutuotannon tukeminen. Ammattikorkeakoulujen tehtäviin tutkimus- ja kehitystyössä kuuluvat uusien lisäksi perinteiset pienen ja keskisuuren teollisuuden yritykset, joilla on vähäisessä määrin tai ei lainkaan tutkimus- ja kehitystoimintaa.

Näiden yritysten ongelmat ja kehittämistarpeet ovat toisenlaiset kuin suuryrityksissä.

Alueellisen näkökulman rinnalla ammattikorkeakoulut ovat kehittymässä tutkimus- ja kehitystyönsä kautta laajemminkin vaikuttaviksi työelämän kehittäjiksi ja asiantuntijoiksi. Monialaisuutta on pidettävä ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön vahvuutena. Esimerkkinä tästä ovat hyvinvointipalvelujen tuottaminen, kulttuuripalvelut sekä tekniikan alan erilaiset tuotteistus- ja kaupallistamishankkeet.

Ammattikorkeakoulut tekevät tutkimus- ja kehitystoiminnassaan yhteistyötä muiden korkeakoulujen ja yliopistojen kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Uusien innovaatioiden synnyn taustalla on korkeatasoinen ja laaja-alainen perustutkimus, jonka päävastuu on yliopistoilla. Käytännön kehittämistyössä taas ammattikorkeakoulujen rooli on korostuneempi. Korkeakouluissa tehtävä tutkimus muuttuu innovaatioiksi useimmiten vasta tuotteistamisen ja liiketoimintainvestointien myötä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut pyrkivät sen vuoksi toimimaan vuorovaikutussuhteeseen sekä toisiinsa että yrityksiin ja ympäröivään yhteiskuntaan nähden.

Ammattikorkeakoulujen opetuksessa ja muussa toiminnassa korostuvat yhteydet alueensa työelämään ja sen kehittämiseen. Vuosille 1999—2004 hyväksytyn koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulut vahvistavat suunnitelmakaudella työelämäyhteyksiään ja osaamistaan työelämän kehittämisessä erityisesti pk-yritysten tarpeita vastaavaksi ja alueellista kehittämistä palvelevaksi. Ammattikorkeakoulut kehittävät tutkimus- ja kehitystyötä yhdessä työelämän kanssa.

Ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat ovat ammattikorkeakoulujen suunnitteleamia ja järjestämiä opintokokonaisuuksia, jotka suuntautuvat johonkin työelämän ammatillista asiantuntemusta edellyttävään tehtäväalueeseen ja sen kehittämiseen. Kaikkiin koulutusohjelmiin liittyy 20—50 opintoviikon laajuinen työharjoittelu, jonka tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen käytännössä, sekä oppinäytetyö, joka yleensä on laa-

juudeltaan 10 opintoviikkoa. Opinnäytetyöt pyritään tekemään yhteistyössä työelämän organisaatioiden kanssa ja niillä pyritään vastaamaan aitoihin työelämän kehittämishaasteisiin.

Tutkintoon johtavassa opetuksessa keskeisenä ajatuksena on opiskelijan työelämäyhteyksien vaiheittainen syveneminen opintojen edetessä. Vastuu opetuksesta ja sen kehittamisestä on kuitenkin ensisijaisesti ammattikorkeakoululla itsellään.

Ammattikorkeakouluissa on alakohtaisia neuvottelukuntia, joissa käsitellään opetus- ja suunnitelmiin ja opetuksen järjestämiseen sekä työelämäyhteistyöhön yleensä liittyviä kysymyksiä. Tämän lisäksi työelämän edustajat vaikuttavat monella muullakin tavoin ammattikorkeakoulun toimintaan.

Yksinkertaisimmillaan ammattikorkeakoulujen työelämäsuhteet liittyvät harjoittelu- ja paikkojen järjestämiseen, opinnäytetöiden aiheisiin sekä opetuksesta ja sen kehittämiseen saatuaan palautteeseen. Syvenevässä yhteistyössä on kysymys myös kansainvälisestä yhteistyöstä, hankkeistetuista opinnäytetöistä, kummankin osapuolen osaamisen hyödyntämisestä, yrityspalvelutoiminnasta, arviointi- ja palauteyhteistyöstä sekä pienistä yhteisistä tutkimus- ja kehitystyöprojekteista. Laajimmillaan yhteistyö voi käsittää ammattikorkeakoulun ja yritysten yhteisiä toimitiloja ja laitteistoja, sopimuksiin perustuvia alihankintahankkeita, laajahkoja kansainvälisiä hankkeita, ammattikorkeakoulun jatkuvaa mukanaoloa yritysten sisäisen osaamisen kehittämässä sekä jatkuvaa tutkimus- ja kehitystyöyhteistyötä.

Ammattikorkeakouluopintojen tiiviistä ja onnistuneista yhteyksistä työelämään kertoo ammattikorkeakouluista valmistuneiden hyvä työllistyminen. Tilastokeskuksen keräämien tietojen mukaan vuoden 1997 alusta vuoden 2000 heinäkuun loppuun saakka ammattikorkeakouluista valmistuneiden työttömyysaste vuoden 2000 lopussa oli 6,6 prosenttia. Työnantajana on useimmiten yrityssektori, jonka palveluksessa oli mainittuna ajankohdalla 63 prosenttia ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Yliopistoista valmistuneista yrityssektorilla työskenteli noin 35 prosenttia. Ammattikorkeakouluista yrityssektorille työllistyneet työskentelevät myös

yliopistoista yrityssektorille valmistuneita useammin pk-yrityksissä.

Kansainväliset kehitysnäkymät

Viime vuosikymmenen lopulta lähtien eurooppalaista korkeakoulupoliittista keskustelua on ohjannut niin sanottu Sorbonnen-Bolognan prosessi. Prosessi lähti liikkeelle vuonna 1998, kun Saksan, Ison-Britannian, Italian ja Ranskan opetusministerit allekirjoittivat niin sanotun Sorbonnen julistuksen, jolla tähdättiin ennen muuta korkeakoulujen tutkintorakenteiden yhdenmukaistamiseen Euroopassa.

Prosessi laajeni ja sai uusia sävyjä vuonna 1999, kun yhteensä 29 Euroopan maan opetusministerit allekirjoittivat niin sanotun Bolognan julistuksen, jolla tavoitellaan eurooppalaisen korkeakoulutusalueen aikaansaamista vuoteen 2010 mennessä. Tavoitteen ydin on eurooppalaisen korkeakoulutuksen kilpailukyvyyn vahvistaminen niin Euroopan sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Taustalla on ollut huoli siitä, että yhä useammin ulkomaiset opiskelijat valitsevat kohteekseen Yhdysvallat ja Euroopan korkeakoulujen vetovoima on maailmalla vähenemässä. Julistuksen mukaan yksi keskeisistä keinoista lisätä eurooppalaisen koulutuksen vetovoimaa on tutkintorakenteiden vertailukelpoisuuden ja ymmärrettävyyden lisääminen. Tämä tapahtuisi siirtymällä kaksivaiheiseen tutkintorakenteeseen.

Prosessin ministeritason seurantakokous pidettiin Prahassa keväällä 2001. Kokouksen loppuasiakirjassa nostettiin entistä selvemmin esille ammatillisesti suuntautunut korkeakoulutus osana eurooppalaista korkeakoulualuetta.

Eurooppa-neuvoston Lissabonin huippukokouksessa hyväksymä tavoite kehittää Euroopasta kilpailukykyisin ja dynaamisin tietotalous vuoteen 2010 mennessä asettaa entistä suurempia haasteita alueen korkeakoulujen uudistamiselle. Tämä tavoite yhdes- sä Bolognan prosessin kanssa näkyy voimakkaasti eri maiden kansallisissa korkeakoulupoliitikoissa. Kun lisäksi yhteiskunta- ja elinkeinoelämän kehittymisen suuntaviivat ovat monessa suhteessa samankaltaisia erityisesti EU:n nykyisten jäsenmaiden piirissä,

ovat koulutuspoliittiset tavoitteet melko yhdenmukaisia eri jäsenmaissa. Tätä kehitystä vahvistaa luonnollisesti se, että Eurooppa-neuvosto hyväksyi Tukholman huippukokouksessa vuoteen 2010 ulottuvat yhteiset tavoitteet ja haasteet Euroopan koulutusjärjestelmille.

Korkeakoulutus on viimeisten vuosikymmenien aikana laajentunut ja samalla erilais- tunut sisällöltään kaikissa EU-jäsenmaissa. Opiskelijamäärien noustessa opiskelija-aines on tullut entistä heterogeenisemmäksi ja sen myötä on syntynyt tarve luoda eri tavoin suuntautuneita korkeakouluja tai koulutusohjelmia. Samaan aikaan on pyritty vähentämään hallinnollisia ja muodollisia eroja eri tavoin profiloituneiden instituutioiden ja tutkintojen välillä. Hyväksilukeminen ja kaiken opitun tunnustaminen ovat nousseet keskeisiksi kysymyksiksi eurooppalaisessa, elinikäistä oppimista korostavassa koulutuspoliittisessa ajattelussa. Työvoiman osaamistarpeiden noustessa soveltavan tutkimuksen osuutta myös ammatillisesti suuntautuneessa korkeakoulutuksessa on korostettu. Korkeakoulutuksen alueellista vaikuttavuutta on pyritty vahvistamaan eri maissa.

Eurooppalaiset tutkintojärjestelmät poikkeavat toisistaan, mutta yhä yleisemmäksi on kehittymässä Bolognan julistuksen mukainen kaksivaiheinen rakenne. Yleisesti ensimmäisen vaiheen tutkinto (bachelor-taso) on kolmi- tai nelivuotinen. Toinen vaihe on bachelor-tasoisien tutkinnon päälle rakentuva vuoden tai kahden mittainen jatkotutkinto (master-taso). Tohtoritutkinnon katsotaan tässä rakenteessa olevan master-tasoisista tutkintoa pidempi toisen vaiheen tutkinto.

Saksassa korkeakoululaitos muodostuu kahdesta rinnakkaisesta sektorista. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut (Fachhochschulen) ovat yhteisen vuonna 1998 voimaan tulleen uudistetun lain piirissä. Saksassa on uudistettu tutkintorakenteita korkeakoululaitoksen molemmilla sektoreilla Bolognan mallin mukaisiksi. Uudistus ei korvaa vanhaa tutkintorakennetta, vaan järjestelmät säilyvät rinnakkaisina ainakin jonkin aikaa.

Molemmilla sektoreilla voidaan suorittaa niin bachelor- kuin master-tasoisia uuden rakenteen mukaisia tutkintoja. Tutkinnot voivat olla teoreettisesti tai ammatillisesti suuntau-

tuneita molemmilla sektoreilla. Kaikki uuden rakenteen mukaiset tutkinnot tulee hyväksyä ns. akkreditointimenettelyssä. Tätä varten on perustettu aloittaisia ja alueellisia akkreditointineuvostoja, jotka liittovaltion tasolla toimiva neuvosto hyväksyy.

Hollannissa korkeakoululaitos muodostuu kahdesta rinnakkaisesta sektorista, yliopistoista ja ammattikorkeakouluista (HBO). Hollannin uusi korkeakoululaki astuu voimaan syyskuussa 2002, jolla uudistetaan muun muassa yliopistojen tutkintorakenne Bolognan mallin mukaiseksi. Yliopiston perustutkinto tulee olemaan pääsääntöisesti kolmivuotinen kandidaat-tutkinto, josta voidaan käyttää myös bachelor-nimikettä. Jatkotutkinnoksi tulee doctoraal-tutkinto, josta voidaan käyttää myös master-nimikettä. Tämän tutkinnon pituus on pääsääntöisesti yksi vuosi. Aloilla, joilla on erityisiä pätevyysvaatimuksia tutkinto voi olla pidempi. Myös HBO-korkeakoulut voivat järjestää master-tasoisista tutkintokoulutusta, mutta tarkoitukseen ei osoiteta budjettirahoitusta.

Norjan korkeakoululaitos muodostuu yliopistoista ja korkeakouluista (högskoler). Järjestelmään on sisään rakennettu malli, jonka mukaan korkeakoulut voivat hakea yliopistostatusta tietyin ehdoin. Norjassa on meneillään suuri korkeakoulu-uudistus, jonka arvioidaan olevan kokonaisuudessaan valmis vuonna 2003. Osana uudistusta tutkintorakenteet muuttuvat koko korkeakoululaitoksessa Bolognan mallin mukaisiksi. Ensimmäisen vaiheen tutkinto on kolmivuotinen bachelor-tason tutkinto, jonka päälle kaksivuotiset master-tasoiset tutkinnot rakentuvat. Norjan uudistuksessa on pidetty tärkeänä, että maahan syntyy myös perinteisistä yliopistollisista master-tutkinnoista poikkeavia samantasoisia ohjelmia, jotka olisivat enemmän käytäntöön suuntautuneita.

1.4. Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Ammattikorkeakoulujen käyttö- ja perustamiskustannuksiin myönnettävästä valtionrahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa, jäljempänä rahoituslaki, sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa asetuksessa (806/1998), jäljempänä rahoitusasetus. Am-

mattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmä on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää, vaikka osa ammattikorkeakouluista on yksityisiä.

Rahoituslain mukainen ammattikorkeakoulujen käyttökustannusten rahoitus määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti ennalta seuraavaa vuotta varten. Rahoitus määräytyy ammattikorkeakoulun opiskelijamäärien ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Rahoituksen perusteena olevat opiskelijamäärät lasketaan kaksivaiheisesti. Myönnettäessä valtionrahoitusta seuraavalle varainhoitovuodelle opiskelijamäärinä käytetään varainhoitovuotta edeltävän vuoden toteutuneita opiskelijamääriä. Varainhoitovuoden lopussa myönnetty valtionrahoitus tarkistetaan varainhoitovuonna toteutuneen keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi, mutta toteutuneet opiskelijamäärät eivät vaikuta varainhoitovuodelle määrättyihin yksikköhintoihin. Opetustoimen rahoitusjärjestelmä ottaa siten tarkasti huomioon kunakin varainhoitovuonna toteutuneen toiminnan laajuuden.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnan laskennan perustana on valtioneuvoston päättämä rahoituslain mukainen ammattikorkeakoulujen keskimääräinen yksikköhinta. Vuonna 2002 keskimääräinen yksikköhinta on 6 164,95 euroa opiskelijaa kohti. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka toinen vuosi ammattikorkeakoulututkinnoittain siten, että kuhunkin tutkintoon johtavasta koulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltäneenä vuonna kaikissa ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan tutkintoa suorittavien ja valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Jos tutkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, lasketaan yksikköhinta asianomaiseen tutkintoon johtavan koulutuksen arvioitujen kokonaiskustannusten perusteella.

Yksikköhintoja voidaan porrastaa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ottamalla huomioon tutkintoon johtavien koulutusohjelmien ja muiden opetusjärjestelyjen kustannuksissa olevat olennaiset erot. Rahoitusasetuksen mukaan yksikköhinnat ovat korke-

amat kuin yksikköhinnat muussa samaan tutkintoon johtavassa koulutuksessa teknii- kan ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa palopäällystön koulutusohjelmassa, liike- talouden ammattikorkeakoulututkintoon joh- tavassa tietojenkäsittelyn koulutusohjelmas- sa, matkailu- ja ravitsemisalalan ammattikor- keakoulututkintoon johtavassa hotelli- ja ra- vintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjel- massa, sosiaali- ja terveystalouden ammattikor- keakoulututkintoon johtavissa hammastek- niikan ja suun terveydenhuollon koulutusoh- jelmassa sekä kulttuurialan ammattikorkea- koulututkintoon johtavissa esittävän taiteen ja tanssinopettajan koulutusohjelmissä, mu- siikin koulutusohjelmissä sekä kuvataiteen ja viestinnän koulutusohjelmissä. Lisäksi yk- sikköhintaa korotetaan niiden opiskelijoiden osalta, joille annetaan erityisiä opetus- tai oppilashuoltopalveluita opiskelijan vamman tai siihen rinnastettavan syyn takia. Opetus- ministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korot- ta yksikköhintaa.

Kun ammattikorkeakoulussa järjestetään kahteen tai useampaan tutkintoon johtavaa koulutusta, ammattikorkeakoulun yksikkö- hinnaksi määrätään eri tutkintoja suorittavien opiskelijoiden määrien ja yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärällä paino- tettu keskiarvo. Ammatillisten erikoistu- misopintojen yksikköhinta on sama kuin ammattikorkeakoululle määrätty yksikköhin- ta.

Jos koulutusta järjestetään toiminnan laa- juus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, ammattikorkeakoululle mää- rättyä yksikköhintaa voidaan korottaa euro- määrällä, joka lasketaan jakamalla ministeri- ön valtionosuuden laskentaperusteeksi vah- vistama vuosivuokra ammattikorkeakoulun opiskelijamäärällä.

Valtionosuus käyttökustannuksista on 57 prosenttia ja kuntien osuus 43 prosenttia. Julkisen talouden tasapainottamiseksi kuntien rahoitusosuuteen vuosina 1995—1998 tehtyjen lisäysten takia valtionosuus on käy- tännössä noin 46,5 prosenttia ja kuntien osuus noin 53,5 prosenttia. Valtio maksaa ra- hoituksen kokonaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille ja vähentää kuntien rahoitus- osuuden kunnille opetustoimen kustannuk- siin myönnettävistä valtionosuuksista. Kun-

nan rahoitusosuus ei riipu sen järjestämän koulutuksen määrästä tai sen asukkaiden koulutukseen osallistumisen määrästä, vaan se määräytyy ainoastaan kunnan asukasmäärän perusteella.

Perustamishankkeista aiheutuvia kustannuksia ei oteta huomioon yksikköhintoja laskettaessa, koska niitä rahoitetaan erikseen niihin myönnettävällä valtionosuudella. Perustamishankkeisiin myönnetään valtionosuutta 25—50 prosenttia perustamishankkeen laskennallisesta perusteesta. Valtionosuus määräytyy kunnan tasatun, asukasta kohti lasketun verotulon perusteella. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle maksettavaan käyttökustannusten rahoitukseen lisätään maksatusvaiheessa niin sanottu investointilisä, jolla kunnat osallistuvat laskennallisesti perustamishankkeiden kokonaiskustannuksiin. Investointilisan suuruus opiskelijaa kohden on 4,3 prosenttia ammattikorkeakoulun keskimääräisistä yksikköhinnoista. Jos ammattikorkeakoulun ylläpitäjän yksikköhintaa on korotettu erillisellä vuokralla, investointilisää alennetaan päällekkäisen rahoituksen välttämiseksi. Investointilisää vastaava summa otetaan huomioon kuntien rahoitusosuutta laskettaessa.

Opetusministeriö voi myöntää ammattikorkeakoululle ylimääräistä valtionavustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Vuoden 2002 talousarviossa tähän tarkoitukseen on varattu yhteensä 21 652 000 euroa. Pääosa ylimääräisestä valtionavustuksesta käytetään hankerahoitukseen. Suurin osa hankerahoituksesta on viime aikoihin asti kohdistettu ammattikorkeakoulu-uudistuksen tukiohjelman toteuttamiseen. Painopistettä on tarkoitus siirtää asteittain enenevässä määrin tutkimus- ja kehitystyön sekä uusien kehittämishankkeiden ja erillishankkeiden rahoitukseen. Lisäksi ylimääräistä valtionavustusta on käytetty avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen. Hankerahoitusta on myönnetty sillä edellytyksellä, että myös saaja osallistuu hankkeen rahoitukseen.

Ylimääräisestä valtionavustuksesta osa käytetään tuloksellisuusrahoitukseen yleisten tuloksellisuuskriteerien perusteella. Osa tuloksellisuusrahasta osoitetaan ammattikorkeakouluille korkeakoulujen arviointineuvos-

ton tekemän arvioinnin perusteella.

Valtio rahoittaa myös keskitetysti eräitä ammattikorkeakoulujen valtakunnallisia yhteisiä pysyväisluonteisia hankkeita. Tällaisia ovat ammattikorkeakoulujen tietoyhteyksien ja -verkon (FUNET), ammattikorkeakoulujen seurannan ja arvioinnin tietokannan (AMKOTA), ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmän sekä ammattikorkeakoulujen kirjastojärjestelmien (Voyager, FinE-Lib) rahoitus. Vuonna 2002 näihin tarkoituksiin on valtion talousarviossa varattu yhteensä 4 886 000 euroa.

Viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimii ammatillinen opettajakorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle myönnetään rahoituslain nojalla vuosittain opettajakoulutusta varten valtionavustusta. Valtionavustukset vastaavat likimäärin opettajakoulutuksesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Vuoden 2002 valtion talousarviossa opettajakoulutuksen valtionavustuksiin on varattu rahaa 9 587 000 euroa.

Ammattikorkeakoulujen muu rahoitus koostuu ammattikorkeakoulujen hankkimasta muusta rahoituksesta kuten maksullisesta palvelutoiminnasta, Euroopan Unionin myöntämistä avustuksista, lahjoituksista, muista avustuksista sekä ylläpitäjien rahoituksesta erillisiin hankkeisiin ja toimintoihin. Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisissä tavoite- ja tulossopimuksissa vuosille 2001—2003 ammattikorkeakouluille on asetettu tavoitteeksi ulkopuolisen rahoituksen kasvattaminen.

1.5. Nykytilan arviointi

Yleistä ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteutumisesta ja nykytilasta

Suomen ammattikorkeakoulu-uudistusta pidetään kansainvälisestä näkökulmasta erittäin onnistuneena. OECD:n tekemän arvioinnin mukaan ammattikorkeakoulujen peruslinja on oikea. Ammattikorkeakoulujen asema osana korkeakoululaitosta tunnustetaan ja hyväksytään yleisesti. Ammattikorkeakoulujen tarjoamaa koulutusta pidetään arvioinnin mukaan uudenlaisena ja työelämän kannalta tarpeellisena koulutuksena. Sekä opiskelijat että työnantajat ovat suhtautuneet koulutuk-

seen myönteisesti. Ammatilliseen osaamiseen perustuvaa koulutusfilosofiaa pidetään hyödyllisenä näkökulmana korkea-asteen koulutuksen kehittämisessä. OECD:n tutkijat pitävät ammattikorkeakouluista ja yliopistoista muodostuvaa korkeakoulumallia toimivana, koska se tukee ja monipuolistaa korkeakoulutuksen tarjontaa.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyöstä on hyviä kokemuksia ja yhteistyötä tukevaa kehitystä tulisi edelleen vahvistaa. Ammattikorkeakoulujen perusopintojen kehittämisen tulee olla keskeisellä sijalla jatkossakin. Opintoissa tulisi vahvistaa opiskelijan kykyä arvioida omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan, jotta opiskelijat voivat hallita omaa oppimisprosessiaan ja jotta ammattikorkeakoulut voivat vastata opiskelijoiden tarpeisiin. Osaamisen arviointiin ja tunnistamiseen liittyviä menetelmiä on myös tarpeen kehittää, jolloin opiskelijoiden eri tavoin hankkimaa osaamista voidaan hyväksilukea.

Ammattikorkeakoulujen tukiohjelman yksi keskeinen tavoite on ollut opettajien koulutustason nostaminen. Tässä on edistytty merkittävästi. Akateemisten tutkintojen painottamisessa nähdään myös riskejä käytännöläheisyyden menettämiseen. Asiaan kiinnittivät huomiota myös OECD:n tutkijat, jotka näkivät ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnoissa duaalimallia vahvistavan mahdollisuuden. Jatkotutkinnot voisivat tarjota ammattikorkeakouluista valmistuneille väylän päästä opettajiksi ammattikorkeakouluihin. Opettajien työelämäyhteyksien ylläpito ja uudistaminen nähdään jatkuvana haasteena.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö on väline, jolla voidaan toteuttaa hallituksen tavoitteita ammattikorkeakoulujen roolin vahvistamisesta alueellisessa kehittämistyössä. Ammattikorkeakoulusektorilla on mahdollisuuksia omaan tutkimusprofiiliin kehittämällä ja tuomalla esille käytäntöön perustuvaa ammatillista tietoa ja osaamista.

Ammattikorkeakoulujen kehittämisen keskeiset kysymykset liittyvät eri tahojen näkemysten mukaan ylläpitojärjestelmään, hallintoon, ohjaukseen, rahoitusjärjestelmään sekä työelämäyhteyksiin ja alueelliseen kehittämiseen.

Ammattikorkeakoulujen erilaisia ylläpito-

ratkaisuja voidaan pitää järjestelmän rikkautena, mutta ne aiheuttavat toisaalta myös ongelmia. Ammattikorkeakoulujen hallintoa koskevissa kysymyksissä ammattikorkeakoululakia on pidetty ensisijaisena. Ammattikorkeakoulujen hallinnon toimivuuteen ja sen ongelmiin on kiinnitetty huomiota. Ratkaisuksi on muun muassa OECD:n taholta esitetty, että omistajuus ja opintoihin liittyvä päätöksenteko tulisi erottaa toisistaan. Kummallakin olisi siten omat erilliset hallintoelimensä. OECD:n tekemässä arvioinnissa esitetään mallia, jossa ammattikorkeakoulun ylläpitäminen olisi rajattu ainoastaan osakeyhtiöille ja säätiöille. Kunnat voisivat olla edustettuina osakeyhtiön tai säätiön hallituksessa. Ammattikorkeakouluilla olisi mallin mukaan päätäntävalta kaikissa tärkeimmissä sisäisissä hallinnollisissa asioissa ja opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi nähdään, että ammattikorkeakoulujen opiskelijoilla ja henkilökunnalla tulisi olla samanlaiset oikeudet ja velvollisuudet korkeakoulujen hallinnossa kuin yliopistoissakin on.

Ammattikorkeakoulujen ohjausjärjestelmässä ollaan siirtymässä perustamisvaiheen yksityiskohtaisesta sopimisesta kohti laajempaa, strategista lähestymistapaa. Ammattikorkeakoulujen strategiset suunnitelmat ja pitkän tähtäimen tavoitteet ovat opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen kesken käytävien tavoite- ja tulosneuvottelujen pääasiallisena aiheena. Tähän liittyy myös ammattikorkeakoulujen toiminnan analysointi ja arviointi. Tavoite- ja tulosohjaus on kehittyneessä vuorovaikutteiseksi, läpi vuoden kestäväksi prosessiksi, jonka tuloksena päädytään tulevien vuosien keskeisimpien tavoitteiden määrittelyyn.

Ammattikorkeakoulujen tehtävät

Voimassa olevassa laissakin säädetään ammattikorkeakoulujen tehtävistä. Yhtenäistä ammattikorkeakoulujen tehtävien määrittelyä lakiin ei kuitenkaan sisälly, vaan tehtäviä koskevia säännöksiä sisältyy useisiin eri pykäliin. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon edistyessä myös ammattikorkeakoulujen tehtävät ovat kehittyneet ja selkiytyneet. Ammattikorkeakoulut luotiin vastamaan alueellisiin elinkeino- ja työelämän

tarpeisiin. Tätä tavoitetta ovat tukeneet pyrkimykset työelämän tarpeita palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edellytysten kehittämiseen. Valtioneuvoston vuosille 1999—2004 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen kykyä tuottaa uutta tietoa työelämästä, ammatillisesta asiantuntijuudesta ja sen kehittämistä parannetaan. Tässä tarkoituksessa keskeistä on jatkotutkimusten kehittämisen lisäksi yhdessä työelämän kanssa tehtävä soveltava tutkimus- ja kehitystyö. Tavoitteeksi on myös asetettu, että ammattikorkeakoulujen alueellista roolia ja vaikuttavuutta tehostetaan ja roolia työyhteisön kehittäjänä vahvistetaan. Ammattikorkeakoulujen harjoittama tutkimus- ja kehitystyö on viime vuosina kehittynyt voimakkaasti. Ammattikorkeakoulut ovat mukana muun muassa osaamiskeskusten, tiedepuistojen ja teknologiakylien kehittämisessä.

Opetusministeriön asettama korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmä esittää muistiossaan, että sekä ammattikorkeakouluja että yliopistoja koskevaan lainsäädäntöön sisällytetään korkeakoulujen yhteiskunnallinen tehtävä. Työryhmän esitysten keskeisenä tavoitteena on yhteistyön ja vuorovaikutuksen lisääminen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä sekä vuorovaikutuksen lisääminen eri toimijoiden välisillä verkostoilla.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on alusta saakka ollut myös koulutuksen kansainvälistäminen. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa asetetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujenkin keskeiseksi tavoitteeksi toiminnan korkea kansainvälinen laatu. Kansainvälinen vuorovaikutus nähdään olennaiseksi osaksi koulutuksen laatua.

Verkostoituminen toiminnassa ja toiminnan kehittämisessä yliopistojen, ammatillisten oppilaitosten ja työelämän kanssa on muodostunut yhä tärkeämmäksi.

Toiminnan ohjaus

Tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat osoittautuneet tarpeellisiksi ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksessa sekä opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen vä-

lisessä kanssakäymisessä. Tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat olleet onnistunut tapa kehittää ammattikorkeakouluja yhteisten tavoitteiden suuntaisesti, ja ne ovat tarjonneet mahdollisuuden säännölliseen korkeakoulupoliittiseen keskusteluun opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä. Käytäntöä pidettiin myös OECD:n tekemässä arvioinnissa tärkeänä.

Ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksessa ei kysymys ole vain tavoite- ja tulossopimusneuvotteluista vaan pikemminkin on puhuttava tavoite- ja tulossopimusprosessista. Tämä prosessi käsittää ammattikorkeakoulujen toiminnan arviointia, yhteisiä keskusteluja kaikkien ammattikorkeakoulujen kanssa, kahdenvälisiä keskusteluja ammattikorkeakoulun ja sen ylläpitäjän kanssa sekä tavoite- ja tulossopimuksen.

Ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjaus on tarpeen valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan toimeenpanon yhteensovittamiseksi, koulutustarjonnan valtakunnalliseksi ja alueelliseksi yhteensovittamiseksi sekä voimavarojen tarkoituksenmukaiseksi ohjaamiseksi. Valtion talousarvion kannalta on tärkeää, että ammattikorkeakoulujen toiminta pysyy annetuissa puitteissa. Tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat tarpeellisia myös asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja toiminnan seurannan kannalta.

Ammattikorkeakoulujen tavoite- ja tulossopimusneuvotteluiden muodossa tapahtuvasta ohjauksesta ei ole laissa säännöksiä. Kun kysymys on sopimuksen muodossa tapahtuvasta ohjauksesta, voidaan kysyä, tarvitaanko siihen laissa olevia säännöksiä. Kun tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat kuitenkin ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksen keskeisin väline, nykyinen järjestely ei ole tyydyttävä.

Ammattikorkeakoulujen hallinto

Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain mukaan ammattikorkeakoulun yleistä hallintoa hoitavat hallitus ja rehtori sekä tarvittaessa valtuuskunta. Valtuuskuntaa kaavailtiin hallintoelimeksi, joka voisi edustaa esimerkiksi ylläpitäjähallintoa tai laajemminkin ammattikorkeakoulun toimintaympäristöä kuten elinkeino- ja työelämää. Val-

tuuskuntaa ei ole kuitenkaan asetettu yhteenkään ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakoulun hallintoelimeksi olisi siten asetettava ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain mukainen hallitus. Ylläpitäjähallinnon järjestämiseen olisi taas noudatettava kuntalain (365/1995), osakeyhtiölain (734/1978) tai säätiölain (109/1930) säännöksiä ammattikorkeakoulun ylläpitäjistä riippuen.

Erityisesti kunnallisten ammattikorkeakoulujen hallinto on käytännössä toteutettu siten, että ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon toimivallan jako ei ole selvä. Näin on asian laita siitä huolimatta, että kuntalain 3 §:n 1 momentin (81/2002) mukaan kuntalain säännöksistä voidaan poiketa lailla. Kunnallisen ammattikorkeakoulun hallituksen tehtäviä hoitaa tavallisesti kuntayhtymän hallitus tai johtokunta. Vaikka nykyisin niiden äänivaltaisiksi jäseniksi on otettu myös ammattikorkeakoulun opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden edustajia, ne eivät kunnallisina hallintoeliminä kuitenkaan voi täyttää korkeakouluautonomian eikä korkeakouludemokratian asettamia vaatimuksia. Joissakin tapauksissa kunnallinen ylläpitäjä on järjestänyt ammattikorkeakoulunsa omaksi liikelaitoksekseen. Liikelaitoksella voi olla jossakin määrin kunnan muita hallintokuntia itsenäisempi asema. Se on kuitenkin osa kuntaa eikä itsenäinen oikeushenkilö.

Yksityisissä ammattikorkeakouluissa ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon tehtävien ja toimivallan jako on selkeämpi. On ilmeistä, että kunnallisten ammattikorkeakoulujen hallinnollisten järjestelyjen erilaisuuteen vaikuttavat kunnalliseen itsehallintoon liittyvät tekijät. Muutoinhan ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain suhde osakeyhtiölakiin, säätiölakiin ja kuntalakiin on sama.

Opetusministeriön asettaman selvitysmiehen, professori Pentti Meklinin ammattikorkeakoulujen taloushallintoa koskevan selvitystyön yhteydessä vuonna 1999 ammattikorkeakouluja pyydettiin muun ohella arvioimaan ammattikorkeakoulujen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa, sen riittävyttä ja ongelmia. Yksityisten ammattikorkeakoulujen edustajat vastasivat, ettei heillä juuri ole ongelmia. Ammattikorkeakoulun hallinto

ja ylläpitäjän hallinto olivat joko samoja tai yhteistyö toimi hyvin. Autonomiaan liittyviä ongelmia sen sijaan esiintyi kunnallisissa ammattikorkeakouluissa. Kunnissa ongelmat koskivat muun muassa henkilöstöpolitiikkaa. Kuntayhtymissä ongelmat liittyivät päätöksentekoon, asioiden valmisteluun sekä suhtautumiseen tutkimus- ja kehitystyön rahoitukseen.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja korkeakouludemokratiaa vahvistetaan suunnitelmakaudella.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon alkuvaiheessa ammattikorkeakoulun luonnollisesti keskittyivät ensi sijassa opetukseen ja sen kehittämiseen korkeakoulutasoiseksi ja muut tehtävät jäivät vähemmälle huomiolle. Viime vuosina ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö on kehittynyt voimakkaasti. Samoin ammattikorkeakoulujen alueelliset tehtävät ja kansainvälistyminen ovat korostuneet. Esityksen tavoitteena on uudistaa ammattikorkeakoulujen tehtävämäärittely tapahtuneen kehityksen mukaiseksi.

Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Kansainvälisesti korkeakouluilla on perinteisesti ollut itsehallinto. Itsehallinnon peruseriaatteita ovat olleet opetuksen ja tutkimuksen vapaus, oikeus päättää korkeakoulun sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista sekä oikeus nimittää opettajat. Esityksen tavoitteena on taata ammattikorkeakouluille samanlainen itsehallinto kuin korkeakouluilla yleisesti on. Ammattikorkeakoulujen itsehallinnolla tavoitellaan kahta asiaa. Ensinnäkin ammattikorkeakouluuyhteisön jäsenet ovat ammattikorkeakouluopetusta koskevissa asioissa oikea taho tekemään niitä koskevat päätökset. Toiseksi ammattikorkeakoulujen keskeisenä tehtävänä on vaikuttaa alueensa sekä sen yritysten ja muun työelämän kehitykseen. Yritysten ja muun työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä on tärkeää, että ammattikorkeakoulu kykenee nope-

asti omilla päätöksillään esimerkiksi sopimaan tarvittavista yhteistyöhankkeista.

Suomessa yliopistot ovat valtion ylläpitämiä, kun taas ammattikorkeakoulut ovat kunnallisia tai yksityisiä. Ammattikorkeakoulujen itsehallintoa on tarkasteltava suhteessa sekä valtioon että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään. Ammattikorkeakoulujen itsehallinto suhteessa valtioon määriteltäisiin ehdotettavassa ammattikorkeakoululainsäädännössä ja sen nojalla opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä tehtävissä sopimuksissa. Ammattikorkeakoulun itsehallinto suhteessa ammattikorkeakoulun ylläpitäjään taas määräytyisi sen mukaan, mitä ylläpitäjä päättää ammattikorkeakoulun toiminnan keskeisistä suuntaviivoista ja taloudesta ammattikorkeakoulun toiminta- ja taloussuunnitelmassa sekä talousarviossa.

Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä käytävät sopimusneuvottelut ovat tarpeen koko korkeakoulujärjestelmän yhteensovittamiseksi. Sopimusneuvottelut rajoittavat kuitenkin ammattikorkeakoulujen itsehallintoa suhteessa sekä valtioon että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään. Esityksellä määriteltäisiin sopimusneuvotteluille lainsäädännöllinen perusta.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ammattikorkeakoululaki, joka korvaisi nykyisin voimassa olevan ammattikorkeakouluopinnoista vuonna 1995 annetun lain. Laissa säädettäisiin ammattikorkeakoulujen asemasta korkeakoulujärjestelmässä, ammattikorkeakoulujen tehtävistä, ammattikorkeakoulun ylläpitämisestä, toiminnan ohjauksesta, ammattikorkeakoulun sisäisestä hallinnosta, opetuksesta ja tutkinnoista, opiskelijoista ja opettajista sekä muutoksenhausta ammattikorkeakoulun päätöksiin.

Ehdotuksen mukaan ammattikorkeakoululakiin otettaisiin nykyistä selkeämmät säännökset ammattikorkeakoulujen asemasta korkeakoulujärjestelmässä ja ammattikorkeakoulujen tehtävistä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut muodostaisivat yhdessä korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulujen opetus perustuisi ensisijaisesti työelämän ja sen kehittämisen vaatimukseen. Ammattikor-

keakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelisi toisaalta ammattikorkeakouluopintoja ja niiden kehittämistä sekä toisaalta alueellista ja paikallista elinkeino- ja muuta työelämää ja sen kehittämistä.

Esityksen mukaan ammattikorkeakouluilla olisi sisäisissä asioissaan itsehallinto. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä osakeyhtiöt ja säätiöt. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjähallinnossa päätettäisiin ehdotuksen mukaan keskeisimmistä toiminnallisista ja taloudellisista asioista. Opetuksen järjestämistä ja koulutuksen kehittämistä koskevat asiat kuuluisivat ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon päätettäviin ylläpitäjän hyväksymän talousarvion rajoissa.

Ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa hoitaisivat hallitus ja rehtori. Hallituksessa olisivat edustettuina ammattikorkeakoulun päätoimiset opettajat, muu päätoiminen henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat. Hallitukseen kuuluisi lisäksi elinkeino- ja muuta työelämää ammattikorkeakoulun toimialalla edustavia henkilöitä. Hallituksen puheenjohtajana toimisi rehtori. Rehtorilla olisi yleistoimivalta ammattikorkeakoulun sisäisissä asioissa

Ammattikorkeakoulun itsehallinto suhteessa valtioon ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjään määräytyisi ammattikorkeakoululainsäädännön perusteella. Ylläpitäjähallinnolle kuuluvia keskeisiä asioita ovat niiden luonteen vuoksi ammattikorkeakoulun toiminnan keskeisten tavoitteiden ja suuntaviivojen sekä hallinnon ja organisaation järjestämisen perusteiden määrittäminen. Ammattikorkeakoulun itsehallinto suhteessa ylläpitäjään määräytyisi lisäksi ylläpitäjän mainituissa asioissa tekemien ratkaisujen mukaisesti.

Ammattikorkeakoulujen muu kuin toimilupaan perustuva toiminnan ohjaus perustuisi edelleen pääasiassa valtioneuvoston määrävuosiksi hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan, opetusministeriön sekä ammattikorkeakoulun ylläpitäjien ja ammattikorkeakoulujen välillä käytäviin sopimusneuvotteluihin sekä laadunarviointiin. Kun sopimuksin tapahtuva toiminnan ohjaus rajoittaa ammattikorkeakoulun itsehallintoa sekä opetusministeriöön että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään päin, sopi-

musneuvottelumenettelystä säädettäisiin laissa.

Lakiin sisältyisivät myös ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntia koskevat säännökset. Ammattikorkeakoulujen nykyiset opiskelijayhdistykset osallistuvat moniin opiskelijoiden kannalta keskeisiin hankkeisiin kuten tutor -toimintaan, kansainväliseen opiskelijavaihtoon ja urarekrytointiin. Ehdotetun ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulun opiskelijat valitsisivat myös edustajansa ammattikorkeakoulun sisäiseen hallintoon. Ammattikorkeakoulun opiskelijakuntaan kuuluisivat ammattikorkeakoulun kaikki päätoimiset opiskelijat.

Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle myönnettävästä valtionosuuksiin perustuvasta perusrahoituksesta säädettäisiin kuten nykyisin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa. Ehdotettuun ammattikorkeakoululakiin otettaisiin perusrahoituksen osalta edelleenkin viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin. Ammattikorkeakoululaissa säädettäisiin opetusministeriön myöntämästä hanke- ja tulokselisuusrahoituksesta sekä ammattikorkeakoulujen toimintaa tukevien yhteisten toimintojen ja hankkeiden rahoituksesta. Lisäksi ammattikorkeakoululaissa säädettäisiin ammattikorkeakoulujen muusta rahoituksesta ja lakiin otettaisiin ammattikorkeakouluissa järjestettävän opettajankoulutuksen osalta viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi voimassa olevan ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 12 §:ssä tarkoitettua ammatillisten opettajakorkeakoulujen johtajien ja opettajien virkavapausjärjestelmästä ammattitaidon ylläpitämiseksi. Säästyvät varat, noin 210 000 euroa vuodessa, käytettäisiin ammatillisen opettajankoulutuksen tutkimus- ja kehitystyöhön sekä opettajiston muuhun kehittämiseen.

Muilta osin esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotettu ammattikorkeakoululaki tuo ammattikorkeakoulut entistä selkeämmin osaksi korkeakoulujärjestelmää ja korkeakoululaitosta. Toimivallan jako ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon kesken vahvistaa ammattikorkeakoulujen autonomiaa omissa asioissaan. Sisäisten hallintoelinten kokoaminen pääasiassa ammattikorkeakoulu yhteisön jäsenistä puolestaan vahvistaa korkeakouludemokratiaa. Ylläpitäjähallinnolle kuuluvat ammattikorkeakoulun keskeiset strategiaa ja taloutta koskevat asiat. Ehdotettu toimivallan jako ei tuo mukanaan uutta porrasta ammattikorkeakoulua koskevien asioiden hoitoon. Ammattikorkeakoulua koskevat asiat jaetaan vain siten, että ylläpitäjälle kuuluvat asiat käsitellään ylläpitäjähallinnossa ja ammattikorkeakoulun sisäiset asiat ammattikorkeakoulun sisäisessä hallinnossa.

Esityksellä ei ole henkilöstövaikutuksia.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma

Valtioneuvoston vuosille 1999—2004 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan korkeakoululaitos muodostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Molempia kehitetään omien vahvuusalueidensa pohjalta yhteistyötä, työnjakoa, kilpailua ja verkostoitumista korostaen. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja korkeakouludemokratiaa vahvistetaan suunnitelmakaudella. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö uudistetaan ottaen huomioon ammattikorkeakouluuudistuksesta tehtävä kansainvälinen arviointi.

Valmisteluelimet

Opetusministeriö asetti 30 päivänä loka-

kuuta 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus ammattikorkeakoululainsäädännön uudistamiseksi. Työryhmän työlle asetettiin seuraavat lähtökohdat:

- Ammattikorkeakoulut ovat korkeakouluja ja osa korkeakoululaitosta. Ammattikorkeakouluja varten tulee yliopistoja koskevan yliopistolain tapaan olla laki ammattikorkeakouluista tai lyhyesti ammattikorkeakoululaki.

- Ammattikorkeakoulujen tehtävät määritellään lähtien siitä, että korkeakoululaitos muodostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Ammattikorkeakoulut ovat korkeakoulututkintoja järjestäviä korkeakouluja. Opetuksen ja opettajankoulutuksen lisäksi ammattikorkeakoulujen tehtäviä ovat ainakin tutkimus- ja kehitystyö sekä aluekehitys.

- Ammattikorkeakouluopetuksen ja ammattikorkeakouluissa suoritettavien tutkintojen tulee säilyä kilpailukykyisinä. Muualla Euroopassa tapahtuva korkeakoulutuksen kehitys otetaan huomioon.

- Ammattikorkeakoulutuksesta suoritettavan kansainvälisen arvioinnin tulokset otetaan huomioon ammattikorkeakoululainsäädännössä.

- Ammattikorkeakoulujen sisäisessä hallinnossa vahvistetaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja korkeakouludemokratiaa kehittämissuunnitelman mukaisesti. Ammattikorkeakoululainsäädännön suhde ylläpitäjiä koskevaan lainsäädäntöön selkiytetään.

- Ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjaus on tarpeen valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan toimeenpanemiseksi ja yhteensovittamiseksi, koulutustarjonnan valtakunnalliseksi ja alueelliseksi yhteensovittamiseksi sekä voimavarojen ohjaamiseksi. Lainsäädäntöön tulee sisällyttää menettely, jolla ministeriö ja ammattikorkeakoulut sopivat tavoitteista.

Ammattikorkeakoulujen hallinnon järjestämistä koskevaa selvitystyötä varten opetusministeriö asetti erillisen jaoston, joka jätti ehdotuksensa työryhmälle 22 päivänä helmikuuta 2002.

Ammattikorkeakoululakityöryhmä sai työnsä valmiiksi 14 päivänä toukokuuta 2002.

Kansainvälinen arviointi

OECD:n Suomen ammattikorkeakoulutuksesta tekemän arvioinnin mukaan maamme ammattikorkeakoulu-uudistus on onnistunut hyvin. Ammattikorkeakoulut ovat saavuttaneet nopeasti laajan hyväksynnän niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat ovat innovatiivisia ja työelämän tarpeita vastaavia. Ammattikorkeakoulupolitiikan peruslinjaa ei tutkijoiden mukaan tarvitse muuttaa, vaikka korkeakoulutuksessa kokonaisuudessaan on joitakin kehittämistarpeita.

Tutkijat pitivät tärkeänä, että ammattikorkeakouluilla ja alueilla on kiinteät yhteydet toisiinsa. Ammattikorkeakoulujen erilaisia omistajusratkaisuja pidettiin rikkautena, mutta niistä syntyneet ongelmat pitäisi ratkaista uudessa lainsäädännössä. Tulisi harkita ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien rajoittamista osakeyhtiöihin ja säätiöihin. Ammattikorkeakouluissa omistajuus ja opintoihin liittyvä päätöksenteko tulisi tutkijoiden mukaan erottaa toisistaan. Kummallekin tulisi olla omat erilliset hallintoelimensä. Ammattikorkeakoululla tulee olla päätäntävalta kaikissa tärkeimmissä sisäisissä hallinnollisissa ja opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Edelleen tutkijat katsoivat, että opiskelijoilla ja henkilökunnalla tulee olla edustus hallinnossa. Tutkijaryhmän mielestä näiden ryhmien asema ei ammattikorkeakouluissa pitäisi olla heikompi kuin yliopistoissa.

Tutkijat katsoivat nykyisen rahoitusjärjestelmän heijastelevan vielä järjestelmän käynnistysvaihetta ja opetusministeriön ohjausta tulisi kehittää strategisempaan suuntaan. Tutkijat suosittelivat, että ammattikorkeakoulujen rahoituksesta sovittaisiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja että rahoitus pohjautuisi ammattikorkeakoulujen strategiaan suunnitelmiin. Rahoituksen painopistettä tulisi pitkällä tähtäimellä siirtää opiskelijamäärästä suoritettuihin tutkintoihin.

Tutkijat katsoivat, että ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön perusedellytyksiä tulee edelleen vahvistaa, koska tällä toiminnalla on paljon kehityspotentiaalia.

Tutkijat pitivät yliopistoista ja ammattikorkeakouluista muodostuvaa korkeakoulujärjestelmän duaalimallia toimivana, koska se

tukee monipuolista koulutustarjontaa ja osaamista. Uudessa lainsäädännössä tulisi tutkijoiden mukaan tehdä selväksi, että ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Voisi olla tarkoituksenmukaista myös vahvistaa, että ammattikorkeakoulututkinnot tunnustetaan Bolognan julistuksessa mainituiksi ensimmäisen syklin tutkinnoiksi.

4.2. Lausunnot

Ammattikorkeakoululakityöryhmän muistiosta hankittiin lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ammattikorkeakouluilta ja niiden ylläpitäjiltä, yliopistoilta, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:ltä, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijajyhdistysten Liitto SAMOK ry:ltä, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry:ltä, Suomen kuntaliitto ry:ltä ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry:ltä sekä työmarkkinoiden keskusjärjestöiltä. Lausunnonantajat pitivät yleisesti ammattikorkeakouluja koskevan lainsäädännön uudistamista tarpeellisena ja nykytilaa selkeyttävänä. Mielenpitoet jakautuivat kuitenkin mallin yksityiskohtien suhteen. Osa kunnallisia ammattikorkeakouluja edustavista tahoista katsoi kuitenkin, että ammattikorkeakoulujen hallinto olisi järjestettävä kuntalain mukaan Työmarkkinoiden keskusjärjestöt korostivat ammattikorkeakoulujen työelämäyhteyksiä ja työelämän vaikutusmahdollisuuksia ammattikorkeakoulujen toimintaan. Lausunnoista on opetusministeriössä tehty yhteenveto.

Hallituksen esitys perustuu ammattikorkeakoululakityöryhmän ehdotuksiin. Viime vaiheessa esityksestä kuultiin vielä keskeisiä järjestöjä. Lausunnoissa ja kuulemistilaisuudessa esitetyt huomautukset on pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon esitystä valmisteltaessa.

Esityksestä on pidetty kuntalain 8 §:n mukainen neuvottelu.

Esitys saa monissa kohdin tukea OECD:n tekemästä arvioinnista. Näitä ovat muun muassa duaalimalliin pohjautuva korkeakoulujärjestelmä, ylläpitäjähallinnon ja sisäisen hallinnon päätöksenteon erottaminen, henkilöstön ja opiskelijoiden aseman vahvistaminen ammattikorkeakoulun hallinnossa, rahoituksen painopisteen siirtäminen opiskelijamäärästä tutkintoihin ja toiminnan ohjauksen kehittäminen strategiseen suuntaan. Ammattikorkeakoulun jatkotutkintojen vakiintuessa selvitetään jatkotutkinnon suorittaneiden mahdollisuudet päästä ammattikorkeakoulun opettajan virkoihin ja toimiin.

Arvioinnissa nostettiin esille myös asioita, joita esityksessä ei kansallisista olosuhteista johtuen ole otettu huomioon. Tällaisia ovat muun muassa ammattikorkeakoulun ylläpidon rajoittaminen vain osakeyhtiöihin, irtautuminen valtionosuusjärjestelmästä ja siirtyminen ammattikorkeakoulujen strategiaan suunnitelmiin pohjautuvaan kolmivuotiseen rahoitukseen, "Professional Master" -nimikkeen käyttöönotto jatkotutkinnoissa ja lukukausimaksujen tai vastaavien yksityisten panostusten tuominen tutkintoon johtavaan koulutukseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Ammattikorkeakoululaki

Ammattikorkeakouluopinnoista annettua lakia on muutettu ja siihen on tehty lisäyksiä useaan otteeseen. Kun tässä esityksessä ehdotetaan lakiin tehtäväksi huomattavia muutoksia, laki ehdotetaan selvyuden vuoksi korvattavaksi kokonaan uudella lailla.

Voimassa olevan lain nimi viittaa niin sanotun järjestämismallin mukaisesti laadittuun lakiin. Tässä mallissa laissa säädetään vain koulutukseen liittyvistä asioista ja jätetään koulutuksen organisaatiot koulutuksen ylläpitäjän päätettäväksi. Muiden Euroopan maiden ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö perustuu niin sanottuun instituutiomalliin, jossa säädetään myös organisaatioista. Vuonna 1998 voimaan tullut uusi yliopistolaki (645/1997) on myös rakennettu instituutiomallin pohjalle. Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö tulisi rakentaa muuta korkeakoulujärjestelmää koskevan lainsäädännön tapaan. Sen vuoksi ehdotetaan, että lain nimi olisi ammattikorkeakoululaki.

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälä sisältää lain soveltamisalan lisäksi ammattikorkeakoulun määritelmän. Ammattikorkeakoulut olisivat ensisijaisesti ammatillista korkeakouluopetusta antavia oppilaitoksia. Ammattikorkeakoulut erottuisivat tällä tavoin yliopistoista, joiden tehtävänä on antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta.

Ammattikorkeakoulut olisivat pykälän mukaan välittömästi opetusministeriön alaisia korkeakouluja eivätkä, kuten ammattikorkeakoulujen perustana olleet ammatilliset oppilaitokset, opetushallituksen alaisia. Sannon on sama kuin voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentissa.

2 §. *Ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä.* Voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentin mukaan ammattikorkeakou-

koulut muodostavat korkeakoulujärjestelmässä yliopistolaitoksen rinnalla toimivan ei-yliopistollisen osan. Valtioneuvoston vuosille 1999—2004 hyväksymässä opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä on muiden Euroopan maiden tapaan määritelty voimassa olevaa lakia myönteisemmin.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä ehdotetaan määriteltäväksi mainitun kehittämissuunnitelman mukaisesti osaksi korkeakoulujärjestelmää. Suomen korkeakoulujärjestelmää kehitettäisiin kahdesta pilarista muodostuvana kokonaisuutena siten, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut täydentävät toisiaan. Korkeakoululaitos muodostuisi yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Kumpaakin kehitettäisiin omien vahvuusalueidensa pohjalta yhteistyötä, työnjakoa, kilpailua ja verkostoitumista korostaen.

3 §. *Ammattikorkeakoulun itsehallinto ja jäsenet.* Korkeakoulujärjestelmälle on ominaista korkeakouluautonomia ja korkeakouludemokratia. Korkeakouluautonomialla tarkoitetaan tavallisesti opetuksen ja tutkimuksen vapautta, oikeutta päättää omista asioistaan ja oikeutta nimittää opettajat. Korkeakouludemokratiaan kuuluu, että enemmistö korkeakoulun monijäsenisten hallintoelinten jäsenistä edustaa korkeakoulun opettajia, muuta henkilökuntaa ja opiskelijoita.

Perustuslain 16 §:n 3 momentin mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu. Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ne vastaavat omalta osaltaan ylimmän opetuksen järjestämisestä maassamme. Opetuksen ja tutkimuksen vapaudesta ammattikorkeakoulussa ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 15 §:ssä. Tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapautta suojaa myös lakiin perustuva yliopistojen ja korkeakoulujen itsehallinto.

Ammattikorkeakouluilla olisi lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin mukaan sisäisissä asioissaan itsehallinto.

Lähtökohtana ammattikorkeakoulujen itsehallinnon tarkastelulle on huomattava ensin-

näkin, että valtio harjoittaa maassamme korkeakoulupolitiikkaa toisaalta lainsäätäjänä ja toisaalta politiikan tekijänä. Ammattikorkeakoulut ovat kunnallisia ja yksityisiä. Valtio vastaa ammattikorkeakoulujen osalta valtakunnallisesta korkeakoulupolitiikasta ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät alueellisesta korkeakoulupolitiikasta. Toiseksi ammattikorkeakoulujen rahoituksessa noudatetaan laskennallista valtionosuusjärjestelmää, jossa budjettivalta on ammattikorkeakoulun ylläpitäjällä, mutta rahoituksen ohjaamisesta sovitaan eräiltä osin opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisissä tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa. Itsehallinnon rajat ammattikorkeakoulussa määräytyvät siten sen mukaan, missä määrin valtio lainsäätäjänä ja korkeakoulupolitiikan harjoittajana sekä tavoite- ja tulossopimusneuvottelujen osapuolena antaa toimivaltaa ammattikorkeakoululle ja missä määrin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä siirtää budjettivaltaa ammattikorkeakoululle.

Keskeinen kysymys ammattikorkeakoulujen itsehallinnon kannalta on toisaalta valtionhallinnon ja ylläpitäjähallinnon ja toisaalta ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon toimivallan jako. Ammattikorkeakoululla olisi itsehallinto sisäisissä asioissa vastakohtana niille asioille, jotka kuuluvat valtion tai ammattikorkeakoulun ylläpitäjän toimivaltaan.

Ammattikorkeakoulun sisäisestä hallinnosta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 10—13 §:ssä.

Ehdotetun 3 §:n 2 momentissa lueteltaisiin ammattikorkeakouluun jäsenenä kuuluvat henkilöryhmät. Siitä, kuka on päätoiminen opettaja, muuhun henkilökuntaa kuuluva ja opiskelija, säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

4 §. *Ammattikorkeakoulujen tehtävät.* Voimassa olevassa laissa ammattikorkeakoulujen tehtävistä säädetään useissa eri pykälissä. Ammattikorkeakoulujen tehtävät ehdotetaan koottavaksi lakiehdotuksen 4 §:ään.

Ammattikorkeakoulujen tehtävät perustuisivat ensisijaisesti työelämän ja sen kehittämisen asettamiin sekä sen ohella tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin. Yliopistojen tehtävistä poiketen ammattikorkeakoulut antaisivat käytäntöön painottunutta korkeakouluopetusta työelämän asiantuntijatehtäviin.

Samalla tuettaisiin opiskelijoiden ammatillisesta kasvua. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelisi toisaalta ammattikorkeakouluopintoja ja niiden kehittämistä sekä toisaalta alueellista ja paikallista elinkeino- ja muuta työelämää ja sen kehittämistä. Tämä toiminta kohdistuisi erityisesti pieneen ja keskisuureen yritystoimintaan sekä hyvinvointipalveluihin.

Ammatillista opettajankoulutusta järjestetään viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivissa ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. Ammatillisesta opettajankoulutuksesta säädetään ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetussa laissa, joka ehdotetaan myös tässä yhteydessä uudistettavaksi.

5 §. *Yhteistyö toimintaympäristön kanssa.* Ammattikorkeakoulujen tehtävä ammatillista korkeakouluopetusta antavina laitoksina edellyttää tiivistä yhteistyötä erityisesti oman alueensa elinkeino- ja muun työelämän kanssa. On myös tärkeää, että ammattikorkeakoulut ja yliopistot toimivat tarpeellisessa määrin yhteistyössä. Samoin on tärkeää, että ammattikorkeakoulut tekevät yhteistyötä muiden oppilaitosten, erityisesti ammatillisten oppilaitosten, lukioden ja aikuiskoulutusta järjestävien oppilaitosten, kanssa. Ammattikorkeakoulujen kansainvälisenä tehtävänä on myös yhteistyö ulkomaisten ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa.

Yhteistyötä toimintaympäristön kanssa edistävät myös ammattikorkeakoulujen asettamat neuvottelukunnat, jotka voivat kattaa koko ammattikorkeakoulun toimialan tai olla koulutusaloittaisia.

2 luku. **Ammattikorkeakoulun ylläpitäminen**

6 ja 7 §. *Ammattikorkeakoulun toimilupa. Koulutustehtävä.* Ehdotettu 6 § vastaa voimassa olevan lain 4 §:ää. Voimassa olevan lain 5 §:ään sisältyviä ammattikorkeakouluhankkeiden arviointiperusteita ei ehdotettavaan lakiin enää sisällytettäisi. Tarkoituksena kuitenkin on, että korkeakoulujen arviointineuvosto edelleen arvioisi mahdolliset ammattikorkeakouluhankkeet näiden arviointiperusteiden mukaisesti. Ehdotetun 6 §:n 2 momentin mukaan toimiluvan saajalla olisi

oikeus ammattikorkeakoulun ylläpitämiseen ja ammattikorkeakouluopetuksen järjestämiseen sille toimiluvassa määrätyn koulutustehdävän mukaisesti.

Lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin mukaan koulutustehtävässä määrättäisiin nykyiseen tapaan ammattikorkeakoulun toimiala eli siellä olevat koulutusalat. Koulutustehtävässä määriteltäisiin myös ammattikorkeakoulun koko ilmoittamalla opiskelijajapaikkamäärä. Niin ikään koulutustehtävässä määrättäisiin ammattikorkeakoulun opetuskieli tai opetuskielet ja sijaintipaikat.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin muun muassa siitä koulutusalaajaosta, jota koulutustehtävän määrittelyssä käytettäisiin. Ammattikorkeakoulun toimialaa tai opetuskieltä muutettaisiin valtioneuvoston päätöksellä. Opiskelijajapaikkamäärän ja sijaintipaikkojen muuttamiseen riittäisi 7 §:n 2 momentin mukaan opetusministeriön lupa. Ehdotettu 7 § vastaa voimassa olevan lain 6 §:ää.

Mahdollisuus valtion ylläpitämän ammattikorkeakoulun perustamiseen sisällytettiin voimassa olevan lain 4 §:n 4 momenttiin siltä varalta, ettei valtakunnallisia koulutustarpeita muutoin saada tyydytetyiksi. Yhtään valtion ammattikorkeakoulua ei ole perustettu opetusministeriön hallinnonalalle. Mahdollisuutta valtion ammattikorkeakoulun perustamiseen ei lakiin enää sisällytettäisi.

3 luku. Toiminnan ohjaus ja arviointi

8 §. *Tavoitteiden asettaminen.* Ammattikorkeakoulujen muu kuin valtioneuvoston myöntämän toimiluvan kautta tapahtuva ohjaus on nykyisin järjestetty samaan tapaan kuin yliopistojen. Tämä on tarpeen korkeakoulujärjestelmän osien yhteensovittamiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että valtioneuvosto päättää ammattikorkeakoulujen keskipitkän aikavälin yleisestä kehittämisestä hyväksymissään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa. Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut sopivat lyhyemmän aikavälin tavoitteista tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa. Vuodesta 2001 lukien sopimukset on tehty kolmeksi vuodeksi. Voimassa olevassa laissa sopimusmenettelystä ei ole säännöksiä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otetta-

vaksi koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa koskeva asetuksenantovaltuutus.

Ammattikorkeakouluohtaisista tavoitteista sovittaisiin sopimusneuvotteluissa. Sopimus opetusministeriön, ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ja ammattikorkeakoulun kesken tehdään sekä valtion että ylläpitäjän talousarvion rajoissa. Pyrkimyksenä on kehittää neuvottelujen sisältöä strategisen tavoitteenasettelun suuntaan ottaen erityisesti huomioon kansalliset korkeakouluoliittiset tavoitteet. Neuvotteluihin osallistuisivat ja niistä tehdyn sopimuksen allekirjoittaisivat toisaalta opetusministeriön ja toisaalta ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ja ammattikorkeakoulun edustajat. Sopimuksin tapahtuva ammattikorkeakoulun toiminnan ohjaus rajoittaa 3 §:ssä ehdotettua ammattikorkeakoulun itsehallintoa sekä opetusministeriöön että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään päin. Tämän vuoksi menettelystä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 momentissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 7 §:ää vastaava säännös, jonka perusteella opetusministeriö voisi tarvittaessa päättää ammattikorkeakouluissa opinnot aloittavien määristä.

Ammattikorkeakoulun ylläpitäjä asettaa omat tavoitteensa ammattikorkeakoululle talousarvion hyväksymisen yhteydessä ja muissa strategisissa asiakirjoissa ylläpitäjää koskevien säännösten mukaan.

9 §. *Laadunarviointi.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan voimassa olevan lain 8 §:ää vastaavasti säädettäväksi ammattikorkeakoululle vastuu koulutuksensa ja muun toimintansa laatutasosta ja sen jatkuvasta kehittämisestä sekä velvollisuus osallistua laadunarviointiin. Ammattikorkeakouluille asetettaisiin pykälän 2 momentissa myös velvollisuus saattaa arvioinnin tulokset julkisuuteen.

Ylläpitäjän tehtävänä puolestaan on arvioida ammattikorkeakoululle asettamiensa tavoitteiden toteutumista.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämän koulutuksen valtakunnallisesta arvioinnista on vuodesta 1996 vastannut korkeakoulujen arviointineuvosto. Neuvosto avustaa opetusministeriötä myös ammattikorkeakoulujen toimilupahakemusten arvioinnissa. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin

neuvostoa koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

4 luku. **Ammattikorkeakoulun sisäinen hallinto**

10 §. *Hallintoelimet.* Ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon hoitamista varten ammattikorkeakoululla olisi aina hallitus ja rehtori.

Pykälässä mainittujen hallintoelinten lisäksi ammattikorkeakoulussa voi rehtorin apuna olla johtoryhmä tai vastaava.

11 §. *Hallitus.* Ammattikorkeakoulujen kokoerojen vuoksi lakiin otettaisiin vain hallitusta koskevat perussäännökset. Puheenjohtajana toimivan rehtorin lisäksi hallituksessa olisivat pykälän 1 momentin mukaan edustettuina ammattikorkeakoulun päätoimiset opettajat, muu päätoiminen henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat.

Jottei mikään henkilöryhmä voisi nousta hallituksessa määrävään asemaan, ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että kunkin ryhmän edustuksen on oltava vähemmän kuin puolet jäsenmäärästä.

Hallituksen jäsenten kokonaismäärästä ja eri henkilöryhmiä edustavien jäsenten määrästä päättäisi ammattikorkeakoulun ylläpitäjä. Jäsenten valinnasta määrättäisiin pykälän 3 momentin mukaan ammattikorkeakoulun säännöissä. Ammattikorkeakoulun luonteeseen sopii, että hallitukseen kuuluisi elinkeino- ja muuta työelämää ammattikorkeakoulun toimialalla edustavia henkilöitä. Heitä voisi olla enintään kolmannes hallituksen jäsenistä. Näiden jäsenten lukumäärästä päättäisi ja heidät valitsisi ammattikorkeakoulun ylläpitäjä.

Hallituksen asettaisi pykälän 4 momentin mukaan ammattikorkeakoulun ylläpitäjä. Hallituksen jäsenten valinta olisi ammattikorkeakoulun oma tehtävä.

12 §. *Hallituksen tehtävät.* Hallitus olisi ammattikorkeakoulun sisäisissä asioissa ylin päättävä hallintoelin. Sen keskeisistä tehtävistä säädettäisiin laissa. Hallituksen tehtäviin kuuluisivat ammattikorkeakoulun toiminnan kehittäminen, ehdotuksen tekeminen ylläpitäjälle ammattikorkeakoulun toimintaja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi samoin kuin ammattikorkeakoulun sisällä ta-

pahtuvan määrärahojen jakamisen perusteista päättäminen. Hallituksessa käsiteltävistä ja ratkaistavista muista asioista määrättäisiin ammattikorkeakoulun säännöissä. Hallituksessa ratkaistavia olisivat sellaiset opetusta ja opiskelijoita koskevat asiat, jotka edellyttävät monijäsenisen hallintoelimen päätöksentekoa.

Ammattikorkeakoulun kehittämisen kannalta tärkeitä ylläpitäjän toimivaltaan kuuluvia asioita on muun muassa alueellisen näkemyksen tuominen koulutuksen painopisteiden valintaan.

Ammattikorkeakoulun säännöissä määrättäisiin ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon perusteista. Näihin kuuluisi muun ohella se, kuka nimittää ammattikorkeakoulun opettajat. Ylläpitäjän hallintosääntö tai vastaava asiakirja ja ammattikorkeakoulun säännöt muodostaisivat kokonaisuuden, joka sisältää ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon tehtäviä koskevat määräykset.

13 §. *Rehtori ja vararehtori.* Rehtori johtaisi kuten nykyisinkin ammattikorkeakoulun toimintaa. Rehtorilla olisi yleistoimivalta ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa koskevissa asioissa. Hän käsitelisi ja ratkaisisi ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa koskevat asiat, jollei laissa, valtioneuvoston tai opetusministeriön asetuksessa taikka ammattikorkeakoulun säännöissä toisin säädetä tai määrätä.

Rehtorin valinta kuuluisi ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle. Ammattikorkeakoulussa voisi olla rehtorin virka tai toimi, joka voisi olla myös määräaikainen. Rehtorin kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulussa voisi olla yksi tai useampia vararehtoreita.

5 luku. **Opetus ja tutkinnot**

14 §. *Opetuskieli.* Ammattikorkeakouluja on 29, joista 24 suomenkielistä ja kolme ruotsinkielistä ammattikorkeakoulua, minkä lisäksi on kaksi kaksikielistä ammattikorkeakoulua. Käytännössä päävastuu maamme ruotsinkielisestä ammattikorkeakouluopetuksesta on toimiluvan kautta mainituilla kolmella ruotsinkielisellä ammattikorkeakoulul-

la.

Ammattikorkeakoulun opetuskieli olisi voimassa olevan lain 10 §:ää vastaavasti suomi tai ruotsi ja kaksikielisissä ammattikorkeakouluissa suomi ja ruotsi. Opetuksessa sekä kuulusteluissa ja kokeissa saataisiin kuitenkin tarvittaessa käyttää muutakin kieltä kuin opetuskieltä sen mukaan kuin ammattikorkeakoulu päättää. Tämä on tarpeen muun muassa ammattikorkeakouluissa järjestettävän vieraskielisen tutkintoon johtavan koulutuksen vuoksi.

15 §. *Ammattikorkeakoulussa järjestettävän opetuksen ja tutkimuksen vapaus.* Säännös vastaa yliopistolain 6 §:ää. Suomen perustuslain 16 §:n 3 momentin mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu. Koulutustehtävänsä ohella ammattikorkeakoulut harjoittavat ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa ja työelämää tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Opetuksen vapaus sisältää ammattikorkeakoulun oikeuden opettaa haluamallaan tavalla sekä sisällöllisesti että menetelmällisesti annettujen säännösten ja määräysten puitteissa. Rajat opetuksen ja tutkimuksen vapaudelle ammattikorkeakouluissa asettavat ehdotetun ammattikorkeakoululain 4 §, jossa määritellään ammattikorkeakoulun tehtävät ja 5 §, jossa säädetään yhteistyöstä toimintaympäristön kanssa sekä ammattikorkeakoulun ylläpitäjän strateginen ohjaus.

Opetus ammattikorkeakoulussa olisi julkista. Pääsyä opetusta seuraamaan voitaisiin rajoittaa vain perustellusta syystä.

16 §. *Ammattikorkeakoulussa annettava opetus.* Ammattikorkeakoulussa järjestettäisiin nykyisen käytännön mukaisesti korkeakoulututkintoon johtavia opintoja, ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuiskoulutusta. Ammatilliset erikoistumisopinnot ovat laajoja täydennyskoulutusohjelmia ja muu aikuiskoulutus esimerkiksi täydennyskoulutusta.

Ammattikorkeakoulussa voidaan myös järjestää ammattikorkeakoulun jatkotutkintoon johtavia opintoja sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annetussa laissa säädetään.

17 §. *Tutkintojen perusteet.* Pykälän 1 momentti vastaa nykyisen 2 §:n 1 momenttia. Ammattikorkeakoulututkintojen asemasta

korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulututkintojen keskeisistä perusteista ja tavoitteista säädetäisiin voimassa olevan lain 11 §:n 1 momenttia vastaavasti valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia määräyksiä annettaisiin ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulututkintojen nimikkeistä säädetään asetuksella ja määrätään sen nojalla opetusministeriön päätöksellä. Ammattikorkeakoulututkinnon nimikkeeseen liitetään ammattikorkeakouluopinnoista annetun asetuksen 2 §:n mukaan asianomaisen koulutusalan nimi. Nimikkeeseen voi liittää myös vakiintuneen ammattinimikkeen ja lyhenteen AMK, esimerkiksi liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, tradenomi, tekniikan ammattikorkeakoulututkinto, insinööri (AMK) sekä sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto. sairaanhoitaja (AMK). Opetusministeriö vahvistaa mainitun 2 §:n mukaan tutkintonimikkeet.

Tutkintojen nimet ja tutkintonimikkeet ovat ammattikorkeakoulu-uudistuksen edessä selkiytyneet ja niiden määrä on myös vähentynyt. Koulutusalan mukaisia nimikkeitä on kuitenkin edelleen yhteensä kymmenen ja tutkintonimikkeitä yhteensä neljäkymmentä. Joiltakin aloilta tutkintonimike puuttuu vielä kokonaan. Useissa Euroopan maissa on siirrytty tai ollaan siirtymässä yhtenäisiin tutkintojen nimiin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tutkintojen sisältöjä oltaisiin yhdenmukaistamassa. Myös meillä käytetään kansainvälisissä yhteyksissä kandidaatin tutkinnon englanninkielistä Bachelor -nimikettä.

Yhtenäistä, yleisesti hyväksyttyä nimeä suomalaisissa ammattikorkeakouluissa suoritetuille tutkinnoille ei ole onnistuttu löytämään. Sen vuoksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan nykyisen käytännön mukaisesti säädettäväksi, että ammattikorkeakoulussa suoritettuun ammattikorkeakoulututkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja tarvittaessa lyhenne AMK. Lyhenne AMK on tarpeen, jotta ammattikor-

keakoulussa ja aikaisemmin opistoasteella tai ammatillisella korkea-asteella suoritettut, samannimiset tutkinnot voidaan erottaa toisistaan. Tutkinnoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

18 §. *Koulutusohjelmat ja opetussuunnitelmat.* Pykälässä ehdotetut säännökset koulutusohjelmista ja niiden laajuudesta sekä koulutusohjelmien opetussuunnitelmista vastaavat voimassa olevan lain 12 §:ää. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opetusministeriö vahvistamisen asemesta päättäisi koulutusohjelmista, mikä vastaisi noudatettua käytäntöä.

6 luku. Opiskelijat

19 §. *Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin.* Pykälässä säädettäisiin nykyistä käytäntöä vastaavasti ammattikorkeakoulukelpoisuudesta eli niistä edellytyksistä, joilla henkilö voi päästä opiskelijaksi ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakouluun voisi edetä sekä lukio- että ammatillista tietä. Suomalaisia tutkintoja vastaavat ulkomaiset opinnot antaisivat myös ammattikorkeakoulukelpoisuuden.

Ammattikorkeakoulu voisi pykälän 2 momentin mukaan ottaa opiskelijaksi myös henkilön, jolla muutoin katsotaan olevan riittävät tiedot ja taidot ammattikorkeakouluopintoja varten.

Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan ammatillisen tutkinnon tai sitä vastaavien aikaisempien opintojen ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettujen tutkintojen suorittaneiden kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin säädettäisiin kuitenkin edelleen tarkemmin opetusministeriön asetuksella. Opetusministeriön asetuksella olisi tarkoitus säätää, että laajuudeltaan kolmea vuotta suppeampi ammatillinen tutkinto antaisi vain niin sanotun rajatun ammattikorkeakoulukelpoisuuden eli kelpoisuuden saman alan ammattikorkeakouluopintoihin. Vähintään kolmen vuoden laajuinen tutkinto antaisi yleisen ammattikorkeakoulukelpoisuuden eli kelpoisuuden kaikkiin ammattikorkeakouluopintoihin.

20 §. *Opiskelijamäärä.* Ammattikorkeakoulu päättäisi voimassa olevan lain 14 §:ää

vastaavasti koulutustehtävänsä rajoissa ammattikorkeakouluun vuosittain otettavien uusien opiskelijoiden määrästä. Säännös merkitsee niin sanotun numerus clausus -järjestelmän käyttämistä eli opiskeluoikeuden rajoittamista vastakohtana sille, että ammattikorkeakouluun otettaisiin, niin kuin eräissä muissa maissa on asianlaita, kaikki kelpoisuuden täyttävät opiskelijat.

21 §. *Opiskelijavalinta.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyistä käytäntöä vastaavasti, että ammattikorkeakoulu itse päättäisi opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeiden käyttämisestä. Hakijoihin olisi kuitenkin sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinta järjestetään yhteishaun avulla. Vain aikuis-koulutus ja vieraskielinen koulutus on käytännön syistä jätetty yhteishakujärjestelmän ulkopuolelle. Ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmästä säädettäisiin pykälän 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella. Opetusministeriö voisi antaa tarkempia määräyksiä järjestelmän toiminnasta.

Opiskelijat ottaisi pykälän 3 momentin mukaan ammattikorkeakoulu. Asetuksella saattaa olla tarpeen säätää tarkemmin muun muassa siitä, mihin ammattikorkeakoulun yksikköön opiskelijat otetaan. Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 15 §:ää muutettiin vuonna 1998 (1060/1998) siten, että lukuvuodesta 1998—1999 lähtien opiskelija on voinut ottaa samana lukuvuonna vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan joko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa.

Opiskelijaksi hakenut voisi hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen. Menettelytavasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

22—24 §. *Opiskelijaksi ilmoittautuminen. Opiskeluoikeus. Opiskeluoikeuden menettäminen.* Ammattikorkeakouluopinnoista annettuun lakiin lisättiin vuonna 2001 uudet 15 a, 15 b ja 15 c § (583/2001) opiskelijaksi ilmoittautumisesta, opiskeluoikeudesta ja opiskeluoikeuden menettämisestä. Mainitut säännökset ehdotetaan siirrettäviksi sellaisinaan ehdotettuun ammattikorkeakoululakiin.

Lakiehdotuksen 22 §:ssä säädettäisiin ammattikorkeakouluun ilmoittautumisesta sekä

lukuvuosittaisen läsnäolo- ja poissaoloilmoituksen tekemisestä. Lakiehdotuksen 23 §:ään sisältyisivät säännökset ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen sisällöllisestä laajuudesta ja opiskeluajan enimmäispituudesta. Opiskeluoikeuden menettämisestä ja oikaisusta ammattikorkeakoulun tekemään opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen säädettäisiin 24 §:ssä.

25 §. *Opetuksen maksuttomuus.* Vuonna 2001 muutettiin osittain ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 16 §:ää (osittain muutettu 583/2001). Mainitussa pykälässä säädetään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan opetuksen maksuttomuudesta. Muussa opetuksessa voidaan pykälän mukaan periä maksuja. Mainitun pykälän nojalla on annettu opetusministeriön asetus ammattikorkeakoulujen opetuksesta perittävien maksujen perusteista (653/2001). Mainitut 16 §:n säännökset ehdotetaan siirrettäviksi sellaisinaan lakiehdotuksen 25 §:ään. Maksujen perusteista säädettäisiin kuitenkin valtioneuvoston asetuksella.

26 §. *Opintosuoritusten arvioinnin oikaiseminen.* Pykälän mukaan opiskelija voisi nykyisen käytännön mukaisesti hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opintosuorituksen arviointiin. Opiskelijan oikeutta koskevana oikaisun hakemista koskevat säännökset siirrettäisiin asetuksesta lakiin.

27 §. *Opiskelijan kurinpito.* Pykälän mukaan ammattikorkeakoulussa rikkomukseen syyllistynyttä opiskelijaa voitaisiin nykyisen käytännön mukaisesti rangaista varoituksella tai määräaikaisella erottamisella enintään yhdeksi vuodeksi. Menettelytavasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

7 luku. Opettajat ja muu henkilöstö

28 §. *Opettajat ja muu henkilöstö.* Voimassa olevan lain 18 §:n mukaan ammattikorkeakoulussa on yliopettajan virkoja ja toimia. Yliopettajat ja lehtorit ovat käytännössä vaikiintuneet ammattikorkeakoulujen opettajistoksi. Lisäksi ammattikorkeakoulussa on tuntiopettajia ja luennoitsijoita. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan tätä käytäntöä jatkettavaksi. Yliopettajat vastaavat käytännössä ammattikorkeakouluopetuksen laadusta. Nykyiset virka- ja työehtosopimukset mah-

dollistavat sen, että opettajiston tehtävät voivat käytännössä painottua ammattikorkeakoulun tarpeen mukaan joustavasti varsinaisen opetuksen ja ohjauksen antamiseen, oppimateriaalin laatimiseen, opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen, opetuksen kansainvälistymisestä huolehtimiseen, tutkimus- ja kehitysohjon, opinto-ohjaukseen ja niin edelleen. Yliopettajille sopii luontevasti myös koulutusalan sekä tutkimus- ja kehitysohjauksen johtaminen.

Ammattikorkeakoulussa voisi lisäksi olla tuntiopettajia ja luennoitsijoita kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulu nimittäisi tai ottaisi opettajat.

Ammattikorkeakoulun jatkotutkintojen vaikiintuessa selvitetään jatkotutkinnon suorittaneiden mahdollisuudet päästä ammattikorkeakoulujen opettajan virkoihin ja toimiin.

29 §. *Opettajien kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.* Pykälä sisältäisi valtuuden säätää ammattikorkeakoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on, että nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia ei muutettaisi.

30 §. *Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun henkilöstön asema.* Pykälään otettaisiin nykyistä käytäntöä vastaavasti kunnallisen ammattikorkeakoulun henkilöstön osalta tarpeelliset viittaussäännökset kuntalakiin ja kunnallisen viranhaltijan palvelusuhdeturvasta annettuun lakiin (484/1996) sekä vastaavasti yksityisen ammattikorkeakoulun henkilöstön osalta työopimuslakiin (55/2001).

8 luku. Rahoitus

31 §. *Perusrahoitus.* Tässä luvussa säädetään ammattikorkeakoulujen rahoituksen eri muodoista ja kuntien rahoitusosuudesta ammattikorkeakoulujen kustannuksiin. Tämän luvun mukaiset ammattikorkeakoulujen rahoitusmuodot vastaavat nykyisiä rahoitusmuotoja, mutta niiden nimiä ei mainita nykyisin lainsäädännössä. Nykyisessä laissa valtionosuudet ja -avustukset jaetaan perustamishankkeen valtionosuuksiksi (21 §), käyttökustannusten valtionosuuksiksi (22 §) ja ylimääräisiksi valtionavustuksiksi (23 §).

Pykälän mukaan valtionosuusrahoitus mää-

räytyy, kuten nykyisinkin, ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Yksikköhintoihin perustuvaa valtionosuusrahoitusta kutsutaan perusrahoitukseksi. Perusrahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa. Perusrahoitus on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää.

32 §. *Hanke- ja tuloksellisuusrahoitus sekä ammattikorkeakoulujen yhteisen menojen rahoitus.* Pykälän 1 ja 2 momentin mukainen rahoitus vastaa nykyistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 23 §:ssä säädettyä ylimääräistä valtionavustusta ja muuta valtion talousarvionvaraista valtionavustusta, joka on kohdennettu hankerahoitukseen, tuloksellisuusrahoitukseen ja muuhun ammattikorkeakoulujen toiminnan tukirahoitukseen kuten avoimen ammattikorkeakouluopetuksen ja opiskelijoiden harjoittelun tukemiseen.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä rahoituksesta, jolla opetusministeriö on hoitanut sellaisia ammattikorkeakoulujen yhteisiä toimintoja ja hankkeita, jotka tulevat kaikkien ammattikorkeakoulujen hyväksi ja jotka ammattikorkeakoulut joutuisivat itse muutoin järjestämään.

33 §. *Ammattillisen opettajankoulutuksen rahoitus.* Pykälään otettaisiin viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin, jonka 43 §:n 1 momentissa säädetään opettajankoulutukseen myönnettävästä valtionavustuksesta.

34 §. *Kuntien rahoitusosuus ammattikorkeakoulujen kustannuksista.* Pykälässä säädetään kuntien osallistumisesta ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen perusteena oleviin kustannuksiin. Kuntien rahoitusosuudesta säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutettavaksi ehdotetussa 9 §:ssä.

35 §. *Muu rahoitus.* Pykälässä säädetään lakisääteistä valtionosuus- ja valtionavustusrahoitusta täydentävästä ammattikorkeakoulun rahoituksesta, jota opetussektorilla on tapana kutsua ulkopuoliseksi rahoitukseksi. Pykälän juridinen merkitys on lähinnä toteava.

36 §. *Valtionavustuslain säännösten soveltaminen.* Pykälän perusteella 32 ja 33 §:n nojalla myönnettäviin valtionavustuksiin sovel-

letaan täydentävänä valtionavustuslain (688/2001) säännöksiä.

Tuloksellisuusrahoituksella palkitaan ammattikorkeakoulun toimintaa ja sen laatua. Tuloksellisuusraha ei siten ole valtionavustus sanan perinteisessä merkityksessä. Tuloksellisuusrahan kohdentaminen on ammattikorkeakoulun harkinnassa, opetusministeriö myöntää rahoituksen ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseen.

9 luku. Erinäiset säännökset

37 §. *Ammattikorkeakoulujen yhteistyö.* Monissa maakunnissa ja samalla paikkakunnallakin on useita ammattikorkeakouluja. Tällöin ammattikorkeakoulujen välinen yhteistyö saattaa olla perusteltua osaamisen ja resurssien kokoamiseksi. Ammattikorkeakouluilla tulisi olla mahdollisuus tiivistää yhteistyötään myös perustamalla yhteisiä toimintayksiköitä. Toimintojen organisointi yhteisiin yksikköihin lisäisi opiskelijoiden ja opettajien mahdollisuuksia tiedon hankkimiseen ja käyttöön. Samalla usein pienissä yksiköissä toteutettava tutkimus- ja kehitystyö saisi laajemmat toteuttamismahdollisuudet, kun voimavaroja yhdistettäisiin.

Yhteisestä koulutus- tai tutkimusyksiköstä tehtävään sopimukseen otettaisiin myös määräykset siitä, minkä ammattikorkeakoulun opiskelijoita yhteisen koulutusyksikön opiskelijat ovat sekä määräykset ammattikorkeakoulujen yhteiseen yksikköön sijoittamista voimavaroista ja muista tarpeellisista asioista.

38 §. *Ammattikorkeakoulun nimen ja tutkintonimikkeen käyttö.* Pykälässä ehdotetaan ammattikorkeakoulun nimi ja ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikkeet suojattaviksi koskemaan vain ehdotetussa laissa tarkoitettuja ammattikorkeakouluja ja niissä suoritettuja tutkintoja. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 2 §:n 3 momenttia ja 3 §:n 2 momenttia.

39 §. *Tietojensaantioikeus.* Ammattikorkeakoulun tehtävien hoitaminen edellyttää eräissä tapauksissa oikeutta saada asiaa koskevat tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Tämän varmistamiseksi ehdotetaan 39 §:ssä säädettyväksi voimassa olevan lain 28 §:ää (655/1999) vastaavasti, että ammattikorke-

koulun hallituksella ja rehtorilla olisi oikeus saada tällaisia tietoja valtion ja kuntien viranomaisilta.

40 §. *Hallintomenettelylain soveltaminen.* Hallintomenettelylakia (598/1982) sovelletaan muun ohella kuntien ja kuntayhtymien viranomaisiin. Siten myös kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämät ammattikorkeakoulut kuuluvat mainitun lain soveltamisalaan. Myös osakeyhtiöiden ja säätiöiden ylläpitämät ammattikorkeakoulut hoitavat ammattikorkeakouluopetusta järjestäessään julkista tehtävää. Hallintomenettelylakia sovellettaessa yksityisten ja kunnallisten ammattikorkeakoulujen tulisi olla samassa asemassa. Sen vuoksi 40 §:ään ehdotetaan otettavaksi ammattikorkeakouluja koskeva viittaussäännös hallintomenettelylakiin. Voimassa olevan lain 28 a §:ssä (583/2001) on yksityisiä ammattikorkeakouluja koskeva viittaussäännös hallintomenettelylakiin.

41 §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhakua koskeva 41 § vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevan lain 29 §:ää (583/2001). Muutosta ammattikorkeakoulun ehdotetun ammattikorkeakoululain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemiin päätöksiin haettaisiin valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee. Ammattikorkeakoulun päätoimipaikalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä paikkakuntaa, jossa ammattikorkeakoulun keskushallinto sijaitsee.

Opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä ja opintosuoritusten arviointia koskeviin ammattikorkeakoulun päätöksiin haettaisiin kuitenkin pykälän 2 momentin mukaan oikaisua ammattikorkeakoulun sisäisenä muutoksenhakekeinona. Opintosuoritusten arviointia koskeva ammattikorkeakoulun päätös olisi lopullinen.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan valittaa ei saisi ammattikorkeakoulun sisäisiä määräyksiä koskevista päätöksistä. Nämä päätökset eivät välittömästi koske yksilön oikeusturvaa.

Opiskelijaksi ottamista ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan ammattikorkeakoulun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, jonka päätös olisi pykälän 4 momentin mukaan lopullinen. Va-

littaa ei saisi myöskään hallinto-oikeuden päätöksestä, joka koskee opiskelijan kurinpiittoa.

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voitaisiin pykälän 5 momentin mukaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei ammattikorkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää.

42 §. *Opiskelijakunta.* Ammattikorkeakoulussa olisi opiskelijakunta. Opiskelijakuntaan kuuluisivat sen jäseninä ammattikorkeakoulun päätoimiset opiskelijat. Siitä, kuka on päätoiminen opiskelija, säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Opiskelijakunnan tarkoituksena olisi toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edunvalvojana sekä edistää heidän yhteiskunnallisia ja sosiaalisia pyrkimyksiään sekä niin ikään ammattikorkeakoulun kehittämistä. Ammattikorkeakoulun opiskelijoilla olisi lakiehdotuksen mukaan myös huomattava osuus ammattikorkeakoulun sisäisessä hallinnossa. Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnasta ja siihen kuulumisesta sekä opiskelijakunnan oikeudesta määrätä jäsenmaksu ehdotetaan säädettäväksi lailla samaan tapaan kuin yliopiston ylioppilaskunnasta säädetään yliopistolaislaissa.

Tarkempia säännöksiä ja määräyksiä ammattikorkeakoulun opiskelijakunnasta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella ja opiskelijakunnan säännöissä.

43 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ehdotettavan ammattikorkeakoululain ensisijaisuudesta suhteessa kuntalakiin, osakeyhtiölakiin ja säätiölakiin. Ammattikorkeakoulu käsitelisi ja ratkaisisi itse sisäisessä hallinnossaan tässä laissa tarkoitettua ammattikorkeakoulua koskevat asiat. Kun kysymyksessä ovat sellaiset ammattikorkeakoulua koskevat asiat, jotka kuuluvat ylläpitäjän käsiteltäviin ja ratkaistaviin, niiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa noudatettaisiin asianomaista ylläpitäjää koskevia säännöksiä.

44 §. *Tarkeimmat säännökset.* Pykälässä on tavanomainen asetuksenantovaltuutus.

10 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

45 §. *Voimaantulo.* Ehdotetulla lailla kumotaan ammattikorkeakouluopinnoista an-

nettu laki. Samoin ehdotetulla lailla kumotaan eräistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä annettu laki lukuun ottamatta 6 §:ää, joka on tarpeen jättää edelleen voimaan. Mainittu pykälä koskee niin sanottujen vanhojen opettajien pätevyymisaikaa, jota on lailla 584/2001 jatkettu kahdella vuodella.

Aikaisempien säännösten mukaisesti valittu ammattikorkeakoulun hallitus jatkaisi pykälän 3 momentin mukaan tehtävissään toimikautensa loppuun asti.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 12 §:ssä tarkoitettua hallitusta ensikertaisesti asetettaessa ja valittaessa ammattikorkeakoulun rehtori kutsuisi pykälän 1 momentissa mainitut ryhmät koolle valitsemaan jäsenet.

1.2. Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta

Ammatillinen opettajankoulutus järjestettäisiin viidessä ammattikorkeakoulussa kuten tähänkin saakka. Opettajankoulutusta ei kuitenkaan enää järjestettäisi ammattikorkeakoulujen yhteydessä toimivassa ammatillisessa opettajakorkeakoulussa, vaan se olisi osa ammattikorkeakoulun toimintaa. Tämän vuoksi niin suuri osa ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain säännöksistä olisi muutettava, että on tarkoituksenmukaisempaa ehdottaa koko laki uudistettavaksi.

Vaikka ammatillinen opettajankoulutus olisi osa ammattikorkeakoulun toimintaa, opettajankoulutuksen hallintoa varten ammattikorkeakoulussa olisivat johtaja ja opettajankoulutusneuvosto kuten nykyäänkin.

Ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 12 §:ään sisältyvät säännökset ammatillisten opettajakorkeakoulujen johtajien ja opettajien virkavapaudesta ammattitaidon ylläpitämiseksi. Nykyisin ammatillisen opettajankoulutuksen opettajien tehtäviä on mahdollista järjestellä siten, että he voivat opetustehtävien asemesta keskittyä pääsääntöisesti esimerkiksi ammatillisen opettajankoulutuksen suunnittelutehtäviin taikka tutkimus- ja kehitystyöhön. Tämän vuoksi mainitunlaisen virkavapausjärjestelmän säilyttäminen lainsäädännössä ei enää ole tarpeen.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetun ammattikorkeakoululain ja ammatillista opettajankoulutusta koskevan lain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetukset, jotka korvaisivat ammattikorkeakouluopinnoista annetun asetuksen ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun asetuksen.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 19 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan nojalla ammatillisen tutkinnon tai sitä vastaavien aikaisempien opintojen, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettujen tutkintojen ja yhdistelmäopinnot suoritaneiden kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin säädettäisiin opetusministeriön asetuksella.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 42 §:n nojalla opiskelijakuntia koskevat tarkemmat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

3. Säättämisyjärjestys

Perustuslain 123 §:n mukaan yliopistoilla on itsehallinto sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Valtion ja kuntien järjestämisen muun opetuksen perusteista samoin kuin oikeudesta järjestää vastaavaa opetusta yksityisissä oppilaitoksissa säädetään lailla. Yliopistojen itsehallinto on järjestetty vuonna 1997 annetulla yliopistolalla.

Amattikorkeakoulut ovat ehdotetun ammattikorkeakoululain 2 §:n mukaan osa korkeakoulujärjestelmää. Amattikorkeakoulut ja yliopistot muodostavat yhdessä korkeakoululaitoksen. Kansainvälisesti korkeakouluilla on perinteisesti ollut itsehallinto. Korkeakoulujen itsehallinnon peruseriaatteita on korkeakoulun mahdollisuus päättää omista sisäisistä asioistaan. Amattikorkeakoulujen itsehallinnolla tavoitellaan kahta asiaa. Ensinnäkin ammattikorkeakouluyhdistyksen jäsenet ovat ammattikorkeakouluopetusta koskevissa asioissa oikea taho tekemään niitä koskevat päätökset. Toiseksi ammattikorkeakoulujen keskeisenä tehtävänä on vaikuttaa alueensa sekä sen yritysten ja muun työelämän kehitykseen. Yritysten ja muun työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä on tärkeää, että ammattikorkeakoulu kykenee

nopeasti omilla päätöksillään esimerkiksi sopimaan tarvittavista yhteistyöhankkeista.

Suomessa yliopistot ovat valtion ylläpitämiä, kun taas ammattikorkeakoulut ovat kunnallisia tai yksityisiä. Kuntien hallinnon tulee Perustuslain 121 §:n mukaan perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kunnan hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kunnan hallinnossa noudatetaan kuntalain 3 §:n 1 momentin (81/2002) mukaan kuntalakia, jollei lailla toisin säädetä. Ehdotetun ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulun ylläpitäminen ei ole kunnalle tai yksityiselle yhteisölle lailla säädetty tehtävä, vaan se perustuu valtioneuvoston myöntämään toimilupaan, jota voivat hakea kunnat, kuntayhtymät, yksityiset yhteisöt tai säätiöt. Opetusministeriön alaisista ammattikorkeakouluista seitsemän on yhden kunnan, 11 kuntayhtymän sekä kahdeksan osakeyhtiön ja kolme säätiön ylläpitämiä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle on säädettävä lailla. Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Ehdotetussa ammattikorkeakouulaissa tarkoitetut yksityiset ammattikorkeakoulut ja sen henkilöstö hoitavat julkisia hallintotehtäviä tehdessään opetusta ja opiskelijoita koskevia päätöksiä. Lakiehdotuksen 40 §:n mukaan myös yksityisessä ammattikorkeakoulussa noudatetaan hallintomenettelylakia. Sekä kunnallisen että yksityisen ammattikorkeakoulun tekemiin päätöksiin haetaan muutosta samojen lakiehdotuksen 41 §:ään sisältyvien säännösten mukaan. Julkisuussäännökset koskevat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 2 momentin mukaan myös yksityisiä ammattikorkeakouluja. Lakiehdotuksen 14 §:ssä ovat ammattikorkeakoulujen opetuskieltä koskevat säännökset.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 3 §:n 1 momentin mukaan ammattikorkeakouluilla olisi sisäisissä asioissaan itsehallinto. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjän toimivaltaan kuuluvissa asioissa noudatettaisiin ylläpitäjistä riippuen kuntalain, osakeyhtiölain tai säätiölain säännöksiä.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 15 §:n mukaan ammattikorkeakoulussa olisi opetuksen ja tutkimuksen vapaus. Perustuslain 16 §:n 3 momentin mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu. Korkeakoulujärjestelmän osana ammattikorkeakoulut vastaavat omalla sektorillaan maamme ylimmästä opetuksesta. Koulutustehtävänsä ohella ammattikorkeakoulut harjoittavat ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa ja työelämää tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 42 §:n mukaan ammattikorkeakoulussa olisi opiskelijakunta ja siihen kuuluisivat kaikki ammattikorkeakoulun päätoimiset opiskelijat. Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnalla olisi itsehallinto. Tarkemmat säännökset ja määräykset opiskelijakunnasta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella ja opiskelijakunnan säännöissä. Säännös vastaa yliopistojen ylioppilaskuntia koskevia säännöksiä yliopistoissa.

Perustuslain 13 §:ssä, joka vastaa hallitusmuodon 10 a §:ää, säädetään yhdistymisvapaudesta, johon sisältyy oikeus kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Tarkempia säännöksiä yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Perustuslakien perusoikeussäännöksiä muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) todetaan hallitusmuodon 10 a §:n 2 momentin kohdalla, että perustuslain turvaama yhdistymisvapaus koskee ensisijaisesti yhdistyksissä (503/1989) tarkoitettuja niin sanottuja aatteellisia yhdistyksiä. Ehdotus ei kuitenkaan estäisi vastaisuudessa perustamasta nykyiseen tapaan lainsäädäntöteitse julkisoikeudellisia yhdistyksiä julkista tehtävää varten. Myös jäsenyydestä tällaisessa yhdistyksessä voitaisiin edelleen säätää laissa, mutta yhdistymisvapautta turvaavan perustuslain säännöksen voidaan tällöinkin katsoa puoltavan pidättyvää suhtautumista pakkojäsenyyteen.

Opiskelijakunnat olisivat osa ammattikorkeakoululaitosta. Opiskelijakunnat nimeäisivät opiskelijoita edustavat jäsenet ammattikorkeakoulujen hallintoelimiin. Ne huolehtisivat nykyisten opiskelijayhdistysten tapaan monista opiskelijoiden kannalta tärkeistä ammattikorkeakoulujen toimintaan kuuluvista

ta asioista, kuten tutor-toiminnasta, ura- ja rekrytointipalveluista, kansainvälisestä opiskelijavaihdosta sekä opiskelija-asunto-toiminnasta. Ehdotetussa ammattikorkeakoululaissa säädettäisiin, missä tarkoituksessa ammattikorkeakoulun opiskelijakunta voi toimia ja ylläpitää pakkojäsenyyttä siihen kuuluvine jäsenmaksuineen, mitä eduskunnan perustuslakivaliokunta edellytti yliopistolakia koskevasta hallituksen esityksestä (HE 263/1996 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL3/1997 vp). Valiokunnan mielestä perusratkaisu yliopiston ylioppilaskunnan pakkojäsenyydestä on sinänsä hyväksyttävissä perustuslain kannalta, etenkin kun ylioppilaskuntaa on vanhastaan pidettävä osana itsehallinnon omaavaa yliopistoa ja koska sillä on merkittävä osuus yliopiston hallinnossa. Ehdotetun ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulut olisivat osa korkeakou-

lujärjestelmää ja niiden opiskelijakunnat osa ammattikorkeakoulua.

Ehdotettu ammattikorkeakoululaki on laadittu siten, että se voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää suotavana, että esityksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

4. Voimaantulo

Ammattikorkeakoululaki ja laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

Ehdotettujen lakien voimaantulo- ja siirtymäsäännösten perustelut käyvät ilmi lakien pykäläkohtaisista perusteluista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Ammattikorkeakoululaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ammattikorkeakouluihin, jotka ovat opetusministeriön alaisia ammatillista korkeakouluopetusta antavia korkeakouluja.

2 §

*Ammattikorkeakoulujen asema
koulutusjärjestelmässä*

Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostavat yhdessä korkeakoululaitoksen.

3 §

Ammattikorkeakoulun itsehallinto ja jäsenet

Ammattikorkeakoululla on sisäisissä asioissaan itsehallinto.

Ammattikorkeakouluun kuuluvat sen jäseninä päätoimiset opettajat, muu päätoiminen

henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat. Siitä, kuka on päätoiminen, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Ammattikorkeakoulujen tehtävät

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Ammattikorkeakoulu voi antaa ammatillista opettajankoulutusta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

5 §

Yhteistyö toimintaympäristön kanssa

Ammattikorkeakoulun tulee tehtäviään suorittaessaan olla erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän sekä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen samoin kuin muiden oppilaitosten kanssa.

2 luku

Ammattikorkeakoulun ylläpitäminen

6 §

Ammattikorkeakoulun toimilupa

Valtioneuvosto voi myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle taikka rekisteröidylle suomalaiselle yhteisölle tai säätiölle ammattikorkeakoulun toimiluvan. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että ammattikorkeakoulu on koulutustarpeen vaatima ja täyttää ammattikorkeakoululle asetettavat laatu- ja muut vaatimukset.

Toimiluvan saajalla on oikeus ylläpitää ammattikorkeakoulua, jossa annetaan ammattikorkeakouluopetusta toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Toimiluvassa voidaan ammattikorkeakoululle määrätä myös kehittämis- ja muita velvoitteita.

Valtioneuvosto voi toimiluvan saajaa kuuluttamaan peruuttaa toimiluvan kokonaan tai osittain, jos koulutustarpeen olennaiset muutokset tai muut ammattikorkeakoulun ylläpitämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät taikka jos ammattikorkeakoulun toiminta ei täytä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia ja velvoitteita.

7 §

Koulutustehtävä

Ammattikorkeakoulun koulutustehtävässä määrätään, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, ammattikorkeakoulun toimiala, opiskelijapaikkamäärä perustutkintoon johtavassa koulutuksessa, ammattikorkeakoulun opetuskieli ja sijaintipaikat.

Luvan ammattikorkeakoulun koulutustehtävän muuttamiseen, joka koskee opiskelijapaikkamäärää ja sijaintipaikkoja, antaa opetusministeriö.

3 luku

Toiminnan ohjaus ja arviointi

8 §

Tavoitteiden asettaminen

Valtioneuvosto hyväksyy, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, määrävuosiksi kerrallaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman, joka sisältää ammattikorkeakoulujen yleiset kehittämistavoitteet.

Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjä yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa sopivat määrävuosiksi kerrallaan ammattikorkeakoulun toiminnalle asetettavista, kansallisen korkeakoulupolitiikan kannalta keskeisistä tavoitteista ja niiden seurannasta.

Milloin ammattikorkeakoulukohtaisia määrällisiä tavoitteita ei saada muutoin valtakunnallisesti tai alueellisesti yhteensovitetuiksi, opetusministeriö voi päättää ammattikorkeakouluissa opintonsa aloittavien määrästä aloituspaikkojen kokonaismääränä ja tarvittaessa kokonaan tai osittain tutkinnoittain.

9 §

Laadunarviointi

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä ja osallistua määräajoin ulkopuoliseen laadunarviointiin.

Ammattikorkeakoulun tulee julkistaa järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Opetusministeriön yhteydessä on korkeakoulujen arviointineuvosto, josta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 luku

Ammattikorkeakoulun sisäinen hallinto

10 §

Hallintoelimet

Ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa hoitavat hallitus ja rehtori.

11 §

Hallitus

Hallituksen puheenjohtajana toimii rehtori. Hallituksessa ovat lisäksi edustettuina ryhmittäin ammattikorkeakoulun päätoimiset opettajat, muu päätoiminen henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat.

Kustakin 1 momentissa tarkoitettusta ryhmästä tulee jäseniä olla vähemmän kuin puolet hallituksen koko jäsenmäärästä. Hallituksen jäsenillä voi olla varajäseniä.

Hallituksen jäsenten kokonaismäärästä ja 1 momentissa tarkoitettuihin ryhmiin kuuluvien jäsenten lukumäärästä päättää ammattikorkeakoulun ylläpitäjä ja jäsenten valinnasta määrätään ammattikorkeakoulun säännöissä. Hallitukseen kuuluu lisäksi, sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä päättää, enintään kolmannes elinkeino- ja muuta työelämää ammattikorkeakoulun toimialalla edustavia henkilöitä.

Hallituksen asettaa ammattikorkeakoulun ylläpitäjä.

12 §

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on kehittää ammattikorkeakoulun toimintaa.

Lisäksi hallituksen tehtävänä on:

1) tehdä ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle ehdotus ammattikorkeakoulun toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi;

2) päättää ammattikorkeakoululle myönnettävien määrärahojen jakamisen perusteista;

3) tehdä ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle ehdotus koulutustehtävän muuttamista tai

uutta koulutusohjelmaa koskevasta esityksestä;

4) asettaa muut monijäseniset hallintoelimet;

5) hyväksyä ammattikorkeakoulun tutkintosääntö;

6) hyväksyä sisäistä hallintoa koskevat ammattikorkeakoulun säännöt ylläpitäjän hallintosäännön tai vastaavan asiakirjan rajoissa; sekä

7) käsitellä ja ratkaista muut sen tehtäväksi säädettyt tai määrätyt taikka asian laadun mukaan sille kuuluvat asiat.

13 §

Rehtori ja vararehtori

Rehtori johtaa ammattikorkeakoulun toimintaa sekä käsittelee ja ratkaisee ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa koskevat asiat, jollei laissa, valtioneuvoston tai opetusministeriön asetuksessa taikka ammattikorkeakoulun säännöissä toisin säädetä tai määrätä.

Rehtorin nimittää ammattikorkeakoulun ylläpitäjä.

Rehtorin kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulussa voi olla yksi tai useampi vararehtori sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä päättää.

5 luku

Opetus ja tutkinnot

14 §

Opetuskieli

Ammattikorkeakoulun opetuskieli on suomi tai ruotsi. Kaksikielisen ammattikorkeakoulun opetuskielinä ovat suomi ja ruotsi. Opetuksessa sekä kuulusteluissa ja kokeissa saadaan tarvittaessa käyttää muutakin kuin ammattikorkeakoulun opetuskieltä sen mukaan kuin ammattikorkeakoulu päättää.

15 §

Ammattikorkeakoulussa järjestettävän opetuksen ja tutkimuksen vapaus

Ammattikorkeakoulussa on 4 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä suoritettaessa opetuksen ja tutkimuksen vapaus. Opetuksessa on kuitenkin noudatettava koulutuksen ja opetuksen järjestämisestä annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Ammattikorkeakoulun opetus on julkista. Perustellusta syystä pääsyä opetusta seuraamaan voidaan rajoittaa.

16 §

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille määrätyn koulutustehtävän rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta, ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuis-koulutusta sekä avointa ammattikorkeakouluopetusta.

17 §

Tutkintojen perusteet

Ammattikorkeakoulututkinto on korkeakoulututkinto. Ammattikorkeakoulututkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulututkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella ja määrätään sen nojalla ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Ammattikorkeakoulussa suoritettuun ammattikorkeakoulututkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja tarvittaessa lyhenne AMK. Tutkinnoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

18 §

Koulutusohjelmat ja opetussuunnitelmat

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään koulutusohjelmina sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään ja sen nojalla ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrätään.

Koulutusohjelmien ja niiden opetussuunnitelmien tulee olla laajuudeltaan vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisten opintojen mittaisia. Erityisestä syystä tutkinto voi olla neljääkin vuotta laajempi.

Opetusministeriö päättää koulutusohjelmista ammattikorkeakoulun esityksestä sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Ammattikorkeakoulu päättää koulutusohjelmien opetussuunnitelmista sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrätään.

6 luku

Opiskelijat

19 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakouluun voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon;

2) ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot sen mukaan kuin opetusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään;

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettua ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon sen mukaan kuin opetusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään; tai

4) 1—3 kohdassa tarkoitettuja tutkintoja vastaavat ulkomaiset opinnot.

Ammattikorkeakouluun voidaan ottaa opiskelijaksi myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jolla ammattikorkeakoulu

katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot ammattikorkeakouluopintoja varten.

20 §

Opiskelijamäärä

Ammattikorkeakoulu päättää koulutustehävän rajoissa ammattikorkeakouluun vuosittain otettavien opiskelijoiden määrästä, jollei 8 §:n 3 momentista muuta johdu.

21 §

Opiskelijavalinta

Ammattikorkeakoulun opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeen järjestämisestä päättää ammattikorkeakoulu. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinta järjestetään yhteishaun avulla opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä käyttäen, jollei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä. Yhteishausta ja opiskelijavalinnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella ja määrätään sen nojalla opetusministeriön päätöksellä.

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarvittaessa säädetään. Opiskelija voi ottaa samana lukuvuonna vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan.

Opiskelijaksi hakenut voi hakea ammattikorkeakoulun hallitukselta kirjallisesti oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa valinnan tulosten julkistamisesta. Menettelytavasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

22 §

Opiskelijaksi ilmoittautuminen

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoittautua ammattikorkeakouluun, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opis-

kelijan on joka lukuvuosi ilmoitettava läsnäolevaksi tai poissaolevaksi ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla.

23 §

Opiskeluoikeus

Opiskelijalla on oikeus suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot asianomaisen koulutusohjelman ja sen opetussuunnitelmien sekä ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrättyjen perusteiden mukaisesti.

Kokopäiväopiskelijan on suoritettava 1 momentissa tarkoitettujen opintojen viimeistään yhtä vuotta niiden laajuutta pitävässä ajassa. Opiskelija voi tekemänsä poissaoloilmoituksen perusteella olla poissa yhteensä kahden lukuvuoden ajan. Tätä aikaa ei lasketa opintojen enimmäisaikaan. Muun opiskelijan 1 momentissa tarkoitettujen opintojen enimmäisajan perusteista määrätään ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

24 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 22 §:ssä säädetyllä tavalla, menettää opiskeluoikeutensa. Jos tällainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava ammattikorkeakoululta uudelleen opiskeluoikeutta.

Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan 23 §:n 2 momentissa säädetyssä ajassa, menettää opiskeluoikeutensa, jollei ammattikorkeakoulu erityisestä syystä myönnä hänelle lisää aikaa opintojen loppuun saattamiseen.

Opiskelija voi hakea ammattikorkeakoulun hallitukselta kirjallisesti oikaisua opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

25 §

Opetuksen maksuttomuus

Ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus on opiskelijalle maksutonta.

Muussa opetuksessa voidaan periä maksuja. Maksujen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella noudattaen soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävästä maksuista säädetään.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien siten kuin korkolaissa (633/1982) säädetään.

Maksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

26 §

Opintosuoritusten arvioinnin oikaiseminen

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta opintosuoritukseensa. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opintosuorituksensa arviointiin tai muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua arvioinnin suorittaneelta tai hyväksilukemisesta päätöksen tehneeltä opettajalta. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Opiskelija, joka on tyytymätön 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen, voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua ammattikorkeakoulun tutkintolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon.

27 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijaa, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt rikkomukseen, voidaan kurinpidollisesti rangaista varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 luku

Opettajat ja muu henkilöstö

28 §

Opettajat ja muu henkilöstö

Ammattikorkeakoulussa on yliopettajan ja lehtorin virkoja ja toimia.

Ammattikorkeakoulussa voi olla tuntiopettajia ja luennoitsijoita.

Opettajat nimittää tai ottaa ammattikorkeakoulu.

29 §

Opettajien kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät

Ammattikorkeakoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

30 §

Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun henkilöstön asema

Kunnallisen ammattikorkeakoulun virkoihin, niiden haltijoihin ja väliaikaisiin hoitajiin noudatetaan, mitä kuntalaissa (365/1995) ja kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetussa laissa (484/1996) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Yksityisen ammattikorkeakoulun toimiin, niiden haltijoihin ja väliaikaisiin hoitajiin noudatetaan, mitä työsopimuslaissa (55/2001) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

8 luku

Rahoitus

31 §

Perusrahoitus

Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnetään perusrahoitusta ammattikorkeakoulun

opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään.

32 §

Hanke- ja tuloksellisuusrahoitus sekä ammattikorkeakoulujen yhteisten menojen rahoitus

Opetusministeriö voi myöntää ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle hankerahoitusta ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

Opetusministeriö voi myöntää ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle ammattikorkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella tuloksellisuusrahoitusta valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

Opetusministeriö voi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa rahoittaa kaikille ammattikorkeakouluille yhteisiä niiden toimintaa tukevia toimintoja ja hankkeita.

33 §

Ammatillisen opettajankoulutuksen rahoitus

Opetusministeriö myöntää ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille opettajankoulutusta varten valtionavustusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään.

34 §

Kuntien rahoitusosuus ammattikorkeakoulujen kustannuksista

Kunnat osallistuvat ammattikorkeakoulujen 31 §:ssä säädetyn rahoituksen perusteena oleviin kustannuksiin sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään.

35 §

Muu rahoitus

Ammattikorkeakoulun ylläpitäjä voi ottaa

vastaan ammattikorkeakoulun toimintaa ja sen kehittämistä varten avustuksia ja lahjoituksia.

36 §

Valtionavustuslain säännösten soveltaminen

Tämän lain mukaisiin valtionavustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Valtionavustuslakia ei sovelleta kuitenkaan 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tuloksellisuusrahoitukseen.

9 luku

Erinäiset säännökset

37 §

Ammattikorkeakoulujen yhteistyö

Ammattikorkeakoulut voivat sopia yhteisistä koulutus- ja tutkimusyksiköistä samalla alueella sijaitsevien ammattikorkeakoulujen toiminnan yhteensovittamiseksi tai yhteisten hankkeiden, tutkimus- ja kehitystyön tai muun yhteistoiminnan edistämiseksi.

38 §

Ammattikorkeakoulun nimen ja tutkintonimikkeen käyttö

Ammattikorkeakoulun nimeä saa käyttää vain tässä laissa tarkoitettua ammattikorkeakoulusta.

Ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikettä saa käyttää vain ammattikorkeakoulussa suoritetuista tutkinnoista.

39 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoulun hallituksella ja rehtorilla on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta.

40 §

Hallintomenettelylain soveltaminen

Käsiteltäessä tässä laissa tarkoitettua hallintoasiaa ammattikorkeakoulussa noudatetaan, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään.

41 §

Muutoksenhaku

Ammattikorkeakoulun tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiojärjestyksessä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee, ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen, johon saa 21, 24 tai 26 §:n mukaan hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuteen. Opintosuoritusten arviointia koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Ammattikorkeakoulun päätökseen, joka koskee ammattikorkeakoulun sääntöjä, tutkintosääntöä taikka koulutusohjelmaa, opetussuunnitelmaa tai muuta opetuksen järjestelyä koskevaa määräystä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 21 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 27 §:ssä tarkoitettua opiskelijan kurinpitoa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei ammattikorkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää.

42 §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakun-

ta, johon kuuluvat ammattikorkeakoulun päätoimiset opiskelijat. Siitä, kuka on päätoiminen opiskelija, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiä.

Opiskelijakunnan tarkoituksen toteuttamiseksi opiskelijakunnalla on oikeus määrätä jäsenmaksu jäsentensä suoritettavaksi. Jäsenmaksun vahvistaa rehtori ja sen kantamista valvoo ammattikorkeakoulu.

Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnalla on itsehallinto. Tarkemmat säännökset ja määräykset opiskelijakunnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella ja opiskelijakunnan säännöillä.

43 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Ammattikorkeakoulun ylläpitäjän toimivaltaan kuuluvissa asioissa noudatetaan, mitä kuntalaissa, osakeyhtiölaissa (734/1978) ja säätiölaissa (109/1930) säädetään.

44 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

10 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

45 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003. Tällä lailla kumotaan:

- 1) ammattikorkeakouluopinnoista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (255/1995) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen; sekä
- 2) eräistä ammattikorkeakouluopinnoista

annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (258/1995) lukuun ottamatta 6 §:ää (584/2001).

Aikaisempien säännösten mukaan valittu ammattikorkeakoulun hallitus jatkaa tehtävässään toimikautensa loppuun.

Lain 12 §:ssä tarkoitettua hallitusta ensim-

mäistä kertaa asetettaessa ja valittaessa 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin ryhmiin kuuluvien jäsenten valinnat tehdään ammattikorkeakoulun rehtorin koolle kutsumissa eri ryhmien kokouksissa.

Ennen lain voimaatuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**ammattillisesta opettajankoulutuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Ammatillinen opettajankoulutus järjestetään ammattikorkeakoulussa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Ammatillisella opettajankoulutuksella tarkoitetaan ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajiksi aikoville tarpeellista opettajankoulutusta.

Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus järjestetään Åbo Akademi -nimisen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa.

2 §

Ammatillisen opettajankoulutuksen järjestäminen

Valtioneuvosto voi muuttaa ammattikorkeakoulun toimilupaa siten, että ammattikorkeakoulun ylläpitäjällä on oikeus järjestää ammatillista opettajankoulutusta.

Ammatillinen opettajankoulutus järjestetään ammattikorkeakoulussa sen mukaan kuin toimiluvassa opettajankoulutustehtäväsä määrätään. Toimiluvassa voidaan ammattikorkeakoululle määrätä myös opettajankoulutukseen kohdistuvia kehittämis- ja muita velvoitteita.

Valtioneuvosto voi luvansaajaa kuultuaan peruuttaa luvan, jos opettajankoulutuksen tarpeen olennaiset muutokset tai muut opetta-

jankoulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät.

3 §

Opettajankoulutustehtävä

Ammattikorkeakoulun opettajankoulutustehtävissä määrätään opettajankoulutuksen opiskelijapaikkamäärä ja sijaintipaikat.

Luvan opiskelijapaikkamäärän ja sijaintipaikkojen muuttamiseen antaa opetusministeriö.

4 §

Muu ohjaus ja kehittämisvastuu

Ammatillisen opettajankoulutuksen muussa ohjauksessa ja kehittämisvastuussa noudatetaan, mitä niistä ammattikorkeakoulujen osalta säädetään.

2 luku

Opettajankoulutuksen hallinto

5 §

Hallintoelimet

Opettajankoulutuksen hallintoa varten ammattikorkeakoulussa on johtaja ja opettajankoulutusneuvosto.

Opettajankoulutusneuvoston puheenjohtajana on johtaja. Jäsenistä yhden tulee edustaa opettajia ja yhden opiskelijoita. Lisäksi neuvostossa tulee olla koulutusta sekä elinkeino- ja muuta työelämää edustavia henkilöitä.

Neuvoston jäsenillä voi olla varajäseniä. Jäsenten määrästä ja valinnasta määrätään ammattikorkeakoulun säännöissä.

Opettajankoulutusneuvoston tehtävänä on valmistella opettajankoulutusta koskevat asiat ammattikorkeakoulun hallitukselle.

3 luku

Opetus ja opinnot

6 §

Opintojen perusteet ja opetussuunnitelma

Opintojen tavoitteista, rakenteesta ja muista opintojen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella ja määrätään sen nojalla ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Ammattikorkeakoulu päättää opettajankoulutusohjelman opetussuunnitelmasta sen mukaan kuin tutkintosäännössä määrätään.

4 luku

Opiskelijat

7 §

Kelpoisuus opettajankoulutukseen

Opettajankoulutukseen voidaan ottaa henkilö, jolla on sellainen koulutus ja työkokemus, joka vaaditaan ammattikorkeakoulun tai ammatillisen oppilaitoksen opettajan virkaan tai toimeen, jollei opettajankoulutus sisälly ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen.

8 §

Opiskelijamäärä

Ammattikorkeakoulu päättää koulutustehdävän rajoissa opettajankoulutukseen vuosittain otettavien opiskelijoiden määrästä, jollei 4 §:stä muuta johdu.

9 §

Opiskelijavalinta

Ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeen järjestämisestä päättää ammattikorkeakoulu. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarvittaessa säädetään.

5 luku

Opettajat

10 §

Opettajat

Ammatillisessa opettajankoulutuksessa on johtajan virka tai toimi sekä yliopettajan ja lehtorin virkoja tai toimia.

11 §

Kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät

Johtajan ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

6 luku

Erinäiset säännökset ja voimaantulo

12 §

Suhde ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Ammatillisessa opettajankoulutuksessa noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakoululaissa (/) ja sen nojalla säädetään.

13 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

Tällä lailla kumotaan ammatillisesta opettajankoulutuksesta 20 päivänä kesäkuuta 1996 annettu laki (452/1996) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Maija Rask*